

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Peter Molnár

Náhrada újmy při ublížení na zdraví

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Šustek, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15.05.2015

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18.05.2015

Peter Molnár

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce, JUDr. Petru Šustkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky, podporu a trpělivý přístup.

Obsah

OBSAH.....	1
ÚVOD.....	3
1 OBČANSKOPRÁVNÍ POVINNOST K NÁHRADĚ ŠKODY.....	6
1.1 OBČANSKOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU VERSUS OBČANSKOPRÁVNÍ POVINNOST K NÁHRADĚ ŠKODY	6
1.2 OBECNÉ PŘEDPOKLADY VZNIKU OBČANSKOPRÁVNÍ POVINNOSTI K NÁHRADĚ ŠKODY 8	8
1.2.1 PROTIPRÁVNÍ ČIN, ŠKODNÍ UDÁLOST	8
1.2.2 ŠKODA, RESP. JINÁ ÚJMA.....	10
1.2.3 PŘÍČINNÁ SOUVISLOST	11
1.2.4 ZAVINĚNÍ.....	19
2 OBČANSKOPRÁVNÍ POVINNOST K NÁHRADĚ ÚJMY PŘI UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ.....	21
2.1 UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ	21
2.2 DŮVODY VZNIKU OBČANSKOPRÁVNÍ POVINNOSTI K NÁHRADĚ ÚJMY PŘI UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ	22
2.2.1 OBECNÉ SKUTKOVÉ PODSTATY	22
2.2.2 ZVLÁŠTNÍ SKUTKOVÉ PODSTATY.....	24
3 OBČANSKOPRÁVNÍ NÁHRADY PŘI UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ.....	27
3.1 ZÁKLADNÍ ROZSAH	27
3.2 NEMAJETKOVÁ ÚJMA.....	27
3.2.1 BOLEST.....	29
3.2.2 ZTÍŽENÍ SPOLEČENSKÉHO UPLATNĚNÍ	30
3.2.3 DALŠÍ NEMAJETKOVÉ ÚJMY	30
3.2.4 STANOVENÍ VÝŠE NÁHRADY	31
3.2.5 METODIKA NEJVYŠŠÍHO SOUDU K NÁHRADĚ NEMAJETKOVÉ ÚJMY NA ZDRAVÍ.....	34
3.3 MAJETKOVÁ ÚJMA.....	43
3.3.1 NÁHRADA NÁKLADŮ SPOJENÝCH S PÉČÍ O ZDRAVÍ	43
3.3.2 PENĚŽITÉ DÁVKY	44
4 THE TORT OF NEGLIGENCE.....	45
4.1 OBECNÉ PŘEDPOKLADY VZNIKU ODPOVĚDNOSTI Z TORT OF NEGLIGENCE	45
4.1.1 <i>DUTY OF CARE</i>	45
4.1.2 <i>BREACH</i>	46
4.1.3 <i>CAUSATION AND REMOTENESS</i>	48
5 NÁHRADY PŘI UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ V ANGLICKÉM PRÁVU	51
5.1 ZÁKLADNÍ ROZSAH A KATEGORIZACE	51
5.2 NEMAJETKOVÁ ÚJMA.....	51
5.2.1 <i>PAIN AND SUFFERING</i>	51
5.2.2 <i>LOSS OF AMENITY</i>	52
5.2.3 STANOVENÍ VÝŠE NÁHRADY	53
5.2.4 <i>GUIDELINES FOR THE ASSESSMENT OF GENERAL DAMAGES IN PERSONAL INJURY CASES</i> ..	54

5.2.5	PROZŘETELNOST NEJVYŠŠÍHO SOUDU, METODIKA A <i>GUIDELINES</i>	57
5.3	MAJETKOVÁ ÚJMA	59
5.3.1	ROZSAH NÁHRADY.....	59
5.3.2	ZPŮSOB NÁHRADY.....	60
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A JINÝCH CITOVANÝCH ZDROJŮ	65
	ABSTRAKT	70
	ABSTRACT	71
	KLÍČOVÁ SLOVA	72
	KEY WORDS	73

Úvod

Právní úprava náhrady újmy při ublížení na zdraví prošla v České republice přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „NOZ“), účinného od 1. ledna 2014, řadou terminologických i materiálních změn. Zatímco zákonné nároky pokrývající majetkovou újmu při ublížení na zdraví radikálních změn nedoznaly, NOZ přinesl uzákoněním zásady plné kompenzace, resp. kompenzace založené na zásadách slušnosti a s tím související derogací vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „bodová vyhláška“) relativně zásadní změnu právní úpravy odčítání nemajetkové újmy při ublížení na zdraví. Mezi odbornou veřejností se tato změna setkala se smíšenými reakcemi. Část autorů aplaudovala zákonodárcovu odhodlání překonat léty zaužívaný systém tarifního odčítání nemajetkové újmy při ublížení na zdraví.¹ Jiní naopak argumentovali hrozící právní nejistotou vyplývající z alespoň počátečních obtíží při naplňování zásady legitimního očekávání ve sporech o náhradu újmy při ublížení na zdraví a s tím souvisejícími problémy pojistné praxe při kalkulaci pojistného nebo mimosoudním řešení jednotlivých případů.²

Tato diplomová práce (dále jen „práce“) se zaměřuje na rozbor a zhodnocení rekonstruované právní úpravy náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví ve světle její komparace s příslušnou právní úpravou v anglickém *common law*. Pouze stručně nastíněna pak bude v zájmu komplexnosti této práce i náhrada související majetkové újmy. V rámci vymezení obecných předpokladů vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody a jejich komparace s obecnými předpoklady vzniku odpovědnosti z *tort of negligence*, který je v anglickém *common law* hlavním prostředkem náhrady újmy při ublížení na zdraví³, bude v práci zároveň věnována bližší pozornost problematice příčinné souvislosti, mezi jiným i v kontextu medicínskoprávních sporů. Za účelem dosažení základního cíle práce, kterým je posouzení vhodnosti vytvoření a aplikace Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě

¹ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Kolikrát ještě budeme diskutovat kolik za lidské utrpení? *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 3, s. 99-101.

² MYKISKA, Martin. Náhrada škody újmy na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku - krok kupředu nebo zpět? *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 22, s. 826-830.

³ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 558.

nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)⁴ (dále jen „metodika“) pak práce využívá zejména analytické a komparativní metody sociálněvědního výzkumu.

První kapitola práce se věnuje občanskoprávní povinnosti k náhradě škody jakožto předpokladu náhrady újmy (nejen) při ublížení na zdraví. Po stručném pojednání o změně zákonné koncepce (a s ní související terminologie) občanskoprávní odpovědnosti nastalé v souvislosti s přijetím NOZ budou v práci postupně vymezeny jednotlivé obecné předpoklady vzniku povinnosti k náhradě škody. Hlubšímu rozboru bude podrobena zejména problematika příčinné souvislosti, a to i v kontextu medicínskoprávních sporů.

Druhá kapitola práce se pak blíže zaměřuje na vznik občanskoprávní povinnosti k náhradě újmy při ublížení na zdraví. Za tímto účelem nejdříve krátce pojedná zejména o soukromoprávní ochraně zdraví jakožto jedné z právem chráněných hodnot tvořících osobnost člověka, přičemž v této souvislosti vymezí i pojem ublížení na zdraví. Na toto vymezení posléze naváže pojednáním o důvodech vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě újmy při ublížení na zdraví ve smyslu relevantních obecných i (vybraných) zvláštních skutkových podstat občanskoprávní povinnosti k náhradě škody zejména (avšak nejen) v souvislosti s poskytováním zdravotní péče v širším smyslu slova, resp. poskytováním zdravotních služeb.

Ve třetí kapitole se práce věnuje podrobnému rozboru jednotlivých (kategorií) nároků, které vyvstávají poškozenému v souvislosti se vznikem nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví a způsobu stanovení výše jejich peněžité náhrady. Detailní pozornost bude věnována metodice. Ve smyslu výše uvedeného zaměření práce bude na konci této kapitoly stručně nastíněn i základní rozsah a způsob náhrady majetkové újmy při ublížení na zdraví v českém občanském právu.

Ve čtvrté kapitole je soustředěna pozornost na obecné předpoklady vzniku odpovědnosti z *tort of negligence* podle anglického *common law*. Bližší pozornost bude, podobně jako v případě obecných předpokladů vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody, věnována problematice příčinné souvislosti, a to i v kontextu medicínskoprávních sporů. Na příslušných místech této kapitoly pak bude poukázáno

⁴ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)* [online]. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z WWW:<http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika>.

na podobnosti i rozdíly ve vztahu k české právní úpravě, doktríně, judikatuře a praxi týkající se občanskoprávní povinnosti k náhradě škody, tak jak byly vymezeny v první kapitole práce.

V poslední, páté kapitole, se práce zabývá jednotlivými nároky, resp. náhradami dostupnými při ublížení na zdraví v anglickém *common law*. Po jejich základní kategorizaci se práce věnuje podrobnému rozboru jednotlivých kategorií celistvého nároku na náhradu nemajetkové újmy při ublížení na zdraví a způsobu stanovení výše její peněžité náhrady v kontextu historického vývoje *common law*. Detailní pozornost bude věnována *Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases*⁵ (dále jen „*guidelines*“) jakožto relativně autoritativní referenční sbírce tarifů náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví v anglickém právu. Na pozadí historického vývoje způsobu stanovování výše peněžité náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, jakož i prostřednictvím komparace s *guidelines* bude dovozována vhodnost vytvoření a aplikace metodiky v kontextu českého právního prostředí po nabytí účinnosti NOZ. Ve smyslu zaměření práce bude i na konci této kapitoly stručně nastíněn základní rozsah a způsob náhrady majetkové újmy při ublížení na zdraví v anglickém právu.

⁵ BURNETT, Ian, Duncan; CARSON, Peter; MCKECHNIE, Stuart aj. *Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases*. 12th ed. New York: Oxford University Press, 2013.

1 Občanskoprávní povinnost k náhradě škody

1.1 Občanskoprávní odpovědnost za škodu versus občanskoprávní povinnost k náhradě škody

V české teorii občanského práva se možno setkat se dvěma základními koncepcemi občanskoprávní odpovědnosti.

První, sankční koncepce, spojuje vznik občanskoprávní odpovědnosti se vznikem sekundární občanskoprávní (odpovědnostní) povinnosti negativní (sankční) povahy, ke kterému dochází porušením primární občanskoprávní povinnosti (protiprávním činem) anebo zákonem kvalifikovanou právní událostí vyvolávající protiprávní stav a způsobením majetkové či nemajetkové újmy postižené osobě.⁶

Druhá, preventivní, aktivní či perspektivní koncepce, spojuje vznik občanskoprávní odpovědnosti již se vznikem primární občanskoprávní povinnosti. V rámci tohoto pojetí odpovídá každá osoba v první řadě za řádné a včasné plnění svých primárních občanskoprávních povinností. Nesplní-li je řádně a včas (dopustí-li se protiprávního činu) anebo nastane-li zákonem kvalifikovaná právní událost vyvolávající protiprávní stav, přičemž tím dojde ke způsobení majetkové či nemajetkové újmy postižené osoby, plně se projeví právní následky, do té doby jen latentně působící, občanskoprávní odpovědnosti.⁷

V rozporu s doposud doktrinálně převažující sankční koncepcí občanskoprávní odpovědnosti nastoupilo rekodifikované občanské právo cestu koncepce preventivní, vyjádřené zejména v § 24 NOZ, jenž stanoví: „Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.“ Důvodová zpráva k NOZ v tomto ohledu uvádí: „Osnova opouští pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí. Tato konstrukce opanovala od 70. let minulého století českou právní doktrínu po dlouhých diskusích v 50. a 60. letech a spojuje nástup odpovědnosti s porušením právní povinnosti. Osnova se naopak přiklání k pojetí odpovědnosti v duchu tradic antické a křesťanské civilizace, podle nichž člověk odpovídá za své

⁶ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 352-354.

⁷ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 355.

*jednání v plném rozsahu, a odpovídá tedy především za to, že se chová řádně, po právu a že splní své povinnosti.*⁸ Z tohoto důvodu také NOZ už pojmu „odpovědnost“ jako právního následku porušení primární občanskoprávní povinnosti nepoužívá a nahrazuje ho pojmem „povinnost“. V případě vzniku škody nebo jiné újmy způsobené protiprávním činem anebo v důsledku právem kvalifikované události vyvolávající protiprávní stav tak už NOZ nemluví o „odpovědnosti za škodu“, nýbrž o „povinnosti k náhradě škody“ (např. v § 2894 NOZ).

V této souvislosti nutno poznamenat, že značná část právní vědy se staví k výše uvedené koncepční změně občanskoprávní odpovědnosti rezervovaně. J. Švestka poukazuje v hlavě desáté učebnice občanského práva hmotného⁹ na to, že obsahovým a funkčním splynutím občanskoprávní odpovědnosti s primární občanskoprávní povinností dochází k omezení působení občanskoprávní odpovědnosti na její preventivní funkci a tudíž k potlačení její reparační, satisfakční či represivní funkce.¹⁰ Navíc dále argumentuje, že zatěžování osob občanskoprávní odpovědností při absenci protiprávního činu či stavu je v rozporu s právní jistotou, a tudíž nežádoucí.¹¹ V neposlední řadě také zdůrazňuje požadavek zachování vnitřní jednoty právního řádu a nezbytnost celostního přístupu k němu tak, aby bylo pojetí právní odpovědnosti shodné mezi jeho jednotlivými odvětvími.¹² Jelikož například trestněprávní odpovědnost vzniká až sekundárně, tj. spácháním trestního činu (§ 12 a § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů), jeví se dle J. Švestky pro naplnění výše uvedené maximy jednoty právního řádu sankční koncepce občanskoprávní odpovědnosti vhodnější.¹³ Zůstává proto otázkou, jak se doktrína v konečném důsledku s touto koncepční změnou vypořádá. A. Rozehnal v této souvislosti vybízí k mentálnímu srozumění doktríny s pojetím občanskoprávní odpovědnosti obsažené v NOZ, jelikož jak poznamenává, jejím úkolem „(...) není vést nekonečné polemiky se zákonným textem, ale pomoci tento text pochopit a správně ho

⁸ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2013 [cit. 2015-01-07]. s. 47-48. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

⁹ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 346-370.

¹⁰ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 355.

¹¹ tamtéž.

¹² DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 356, 368-369.

¹³ tamtéž.

*interpretovat.*¹⁴

Tato práce však nemá z povahy svého zaměření ambici hlouběji analyzovat vhodnost koncepce občanskoprávní odpovědnosti zvolené zákonodárcem při rekodifikaci soukromého práva. Tuto diskuzi tedy přenechává doktríně a v dalším textu se bude přidržovat preventivní koncepce a její terminologie.

1.2 Obecné předpoklady vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody

Obecné předpoklady vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody tvoří:

- a) porušení právní povinnosti (protiprávní čin) nebo zákonem kvalifikovaná událost vyvolávající škodu (škodní událost), resp. protiprávní stav;
- b) škoda, resp. jiná újma;
- c) příčinná souvislost mezi protiprávním činem nebo škodní událostí a škodou, resp. jinou újmou;
- d) v některých případech i zavinění.¹⁵

1.2.1 Protiprávní čin, škodní událost

Protiprávní čin spočívá v takovém jednání (konání nebo opomenutí) člověka nebo právnické osoby, které je v rozporu s objektivním právem.¹⁶ Jednání je v rozporu s objektivním právem nejen tehdy, porušuje-li právní normu přímo (jednání *contra legem*), ale i tehdy, pokud sice právní povinnost stanovenou touto právní normou přímo neporušuje, přičemž ale obchází její účel a smysl tak, aby byl dosažen nežádoucí stav odlišný od toho, který chtěl zákonodárce uzákoněním příslušné právní normy dosáhnout (jednání *in fraudem legis*).¹⁷

Jak uvádí komentář k NOZ, z pojetí hlavy III části čtvrté NOZ lze dovodit, že zákonodárce označuje jakýkoliv protiprávní čin pojmem delikt, bez ohledu na to, jestli

¹⁴ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. s. 8.

¹⁵ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. s. 121.

¹⁶ ŠVESTKA, Jiří ; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 928.

¹⁷ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část, deliktní právo*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. s. 121-122.

jde o porušení právní povinnosti vyplývající ze zákona nebo ze smlouvy.¹⁸ Takovému vymezení pojmu delikt však mělo podle tohoto komentáře své opodstatnění pouze v době jednotné úpravy civilního deliktu za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Jelikož ale NOZ rozlišuje mezi povinnostmi k náhradě škody vzniklé na základě porušení právní povinnosti vyplývající ze zákona a ze smlouvy, takovému širokému pojetí pojmu delikt není nadále terminologicky správné. Z pohledu právní vědy založené na tradici římskoprávní nauky a v souladu s obecným chápáním pojmů delikt a smlouva by totiž měl pojem delikt označovat pouze porušení právní povinnosti vyplývající ze zákona, čemu odpovídá i pojetí tohoto pojmu v Návrhu společného referenčního rámce (*Draft Common Frame of Reference* – dále jen „DCFR“)¹⁹ či v Principech evropského deliktního práva (*Principles of European Tort Law* – dále jen „PETL“)^{20 21}.

Škodní událostí rozumíme zákonem kvalifikovanou právní událost, jakožto právní skutečnost na lidské vůli nezávislou, ke které dochází v důsledku specifické povahy určitých právem zpravidla dovolených činností, které představují pro své okolí zvýšené nebezpečí vzniku závažné majetkové nebo nemajetkové újmy i bez zaviněného protiprávního činu jejich provozovatelů či při vynaložení veškeré řádné a očekávatelné péče. Majetková nebo nemajetková újma vzniklá v příčinné souvislosti s takovou událostí pak zakládá protiprávní stav, který má být v zájmu postižených osob napraven.²²

Protiprávnost je vedle vzniku škody nebo jiné újmy a příčinné souvislosti jedním z objektivních předpokladů vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody. Neměla by proto být směřována se subjektivní kategorií zavinění. Jak uvádí komentář, úmysl zákonodárce rozlišovat pojmy protiprávnost a zavinění možno dovodit z § 2911 NOZ, jenž stanoví právní domněnku zavinění z nedbalosti pro případ škody způsobené

¹⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 861.

¹⁹ *Draft Common Frame of Reference* [online]. 2009 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW:<http://webh01.ua.ac.be/storme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf>.

²⁰ *Principles of European Tort Law* [online]. 2011 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW:<<http://www egtl.org/Principles/>>.

²¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 861.

²² DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 352.

porušením zákonné povinnosti.²³ V této souvislosti možno také poznamenat, že právě na rozdíl od zavinění protiprávnost není nikdy presumována, a je proto na poškozeném, aby ji prokázal.²⁴

Na závěr pojednání o protiprávnosti jako prvním obecném předpokladu vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody nutno upozornit na existenci korektivu důvodů protiprávnost vylučujících, které jsou s výjimkou nutné obrany (§ 2905 NOZ) a krajní nouze (§ 2906 NOZ) dovozovány doktrinálně. Kromě výše uvedených možno podle komentáře k NOZ za důvody vylučující protiprávnost považovat i plnění zákonné povinnosti, výkon subjektivního práva (v souladu s dobrými mravy), dovolené riziko, svépomoc ve smyslu §14 NOZ a svolení poškozeného.²⁵ Jelikož půjde o výjimečné případy právem aprobovaného zásahu do jinak chráněných právních statků třetích osob, jejich existenci bude muset, na rozdíl od protiprávnosti, prokázat osoba, která se takového zásahu dopustila.²⁶

1.2.2 Škoda, resp. jiná újma

Dalším obecným předpokladem vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody je vznik škody, resp. jiné újmy spočívající v poškození právem chráněných zájmů a právních statků poškozené osoby.²⁷ Explicitní výpočet takto právem chráněných zájmů a právních statků sice NOZ neobsahuje, jejich existenci však lze dovodit z jednotlivých skutkových podstat povinnosti k náhradě škody, ze základních zásad, na kterých je NOZ vystaven, či z přirozených práv člověka.²⁸ Takto vymezený zásah do právem chráněných zájmů a právních statků osoby tvoří dle komentáře k NOZ obsahovou náplň neprávnického pojmu přirozené újmy, z kterého pak NOZ legální definicí vymezuje pojem škody jakožto újmy projevující se v materiální stránce poškozené osoby.²⁹

Základní vymezení rozsahu nahrazované újmy obsahuje § 2894 odst. 1 NOZ,

²³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 929.

²⁴ tamtéž.

²⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 929-930.

²⁶ tamtéž.

²⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 862.

²⁸ tamtéž.

²⁹ tamtéž.

jenž stanoví: „*Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody)*.“ Nemajetková újma pak bude podle § 2894 odst. 2 NOZ nahrazována poskytnutím zadostiučinění pouze pokud byla povinnost k jejímu odčinění výslovně ujednána nebo stanoví-li tak zvlášť zákon. V takovém případě se povinnost odčinit způsobenou nemajetkovou újmu posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu. Prostřednictvím ustanovení § 2956 NOZ tak bude v souladu s § 2958 NOZ poškozené osobě nahrazována i nemajetková újma způsobená ublížením na zdraví, přičemž právě této problematice se práce podrobně věnuje v podkapitole 3.2.

Škodu definuje NOZ v § 2894 odst. 1 jako újmu na jmění. Jměním pak podle § 495 NOZ rozumíme souhrn majetku a dluhů určité osoby, přičemž majetkem je podle tohoto ustanovení vše, co takové osobě patří.

Základní dělení škody pak nacházíme v § 2952 NOZ, jenž rozlišuje mezi skutečnou škodou (*damnum emergens*) a ušlým ziskem, tj. tím, co poškozené osobě ušlo (*lucrum cessans*). Zatímco za skutečnou škodu se považuje zmenšení již existujícího majetku, resp. jmění postižené osoby, ušlým ziskem rozumíme ztrátu naděje na zvětšení majetku postižené osoby, které bylo možno odůvodněně očekávat.³⁰

Stejně jako tomu bylo u protiprávnosti, i vznik a rozsah škody či jiné újmy prokazuje poškozená osoba.³¹

1.2.3 Příčinná souvislost

Posledním z objektivních obecných předpokladů vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody je příčinná souvislost neboli kauzální nexus mezi protiprávním činem nebo škodní událostí a škodou nebo jinou újmu, která má být na základě NOZ nahrazena, resp. odčiněna. Z ustanovení § 2915 odst. 2 a § 2932 NOZ vyplývá, že v případě naplnění jejich hypotézy plní příčinná souvislost i funkci determinantu rozsahu nahrazované škody nebo odčínované újmy.

Příčinnou souvislost v právním slova smyslu nutno odlišovat (i když ne zcela izolovat) od příčinné souvislosti mezi jednotlivými jevy vyskytujícími se v přírodním světě, kde k určitému následku vede zpravidla celý komplex na sobě často závislých příčin. Ne všechny příčiny vedoucí k určitému následku v přírodním světě jsou však

³⁰ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. s. 123.

³¹ tamtéž.

právně relevantní. Příčinná souvislost v právním slova smyslu tak plní funkci normativního propojení právě mezi těmi příčinami a následky, které jsou relevantní z pohledu práva.

Prvním krokem při zkoumání příčinné souvislosti v právním slova smyslu bude identifikace a izolace právně relevantních příčin a následků z jejich širšího přirozeného komplexu. Jak už bylo výše zmíněno, těmito budou protiprávní čin nebo škodní událost a škoda nebo jiná právně relevantní újma.³²

Jsou-li takovéto právně relevantní příčiny a následky izolovány, další zkoumání bude směřovat k určení, jestli mezi nimi v konkrétním případě existuje právně relevantní vztah příčiny a následku.³³

K posouzení tohoto vztahu slouží různé teorie příčinné souvislosti. První, teorie podmínky (*conditio sine qua non*), spočívá ve zjišťování, jestli by určitý právně relevantní následek v posuzovaném případě nastal i při absenci určité právně relevantní příčiny.³⁴ Jelikož tato teorie vychází z rovnosti právně relevantních příčin, bez kterých by v konkrétním případě právně relevantní následek nenastal, nazýváme ji i teorie rovnosti neboli ekvivalence podmínek.³⁵ Podle teorie adekvátní příčinné souvislosti pak zkoumáme nejen to, jestli je v konkrétním případě právně relevantní příčina podmínkou vzniku určitého právně relevantního následku, ale i to, jestli taková příčina podle obvyklého chodu věci a obecné zkušenosti zpravidla neboli typicky uvažovaný následek způsobuje.³⁶ Adekvátnost právně relevantní příčiny a jejího právně relevantního následku je zprostředkována objektivně, i když konkrétně a diferencovaně vymezeným kritériem předvídatelnosti.³⁷ Na zhodnocení soudu proto bude, jestli byl druh a rozsah způsobeného právně relevantního následku předvídatelný každou řádně, resp. rozumně se chovající osobou, která by se v době jejího vzniku nacházela na místě a v postavení osoby, které způsobení konkrétní právně relevantní příčiny přiřazujeme.³⁸ Diferencovanost tohoto měřítko bude spočívat v různé míře požadované

³² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 408.

³³ tamtéž.

³⁴ tamtéž.

³⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 408-409.

³⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 411.

³⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 412.

³⁸ tamtéž.

předvídatelnosti v závislosti na postavení osoby, které se právně relevantní příčina připisuje. Půjde-li o odborníka v určitém oboru, míra vyžadované předvídatelnosti bude stanovena přísněji, než kdyby byl na jeho místě laik.³⁹ Hledisko adekvátnosti by tak při posuzování právně relevantního vztahu příčiny a následku mělo v ideálním případě plnit funkci jakéhosi právního korektivu přirozené neboli faktické příčinné souvislosti dovozené na základě teorie podmínky. V této souvislosti totiž komentář k NOZ vyčítá české doktríně a praxi potlačování přirozené neboli faktické kauzality založené na teorii podmínky ve prospěch (čisté) teorie adekvátního kauzálního nexu (tj. právní kauzality), jelikož jak dále uvádí, moderním trendem deliktů odpovědnosti je relativně podrobné pojmové vymezení příčinné souvislosti založené právě na teorii podmínky a doplňované pomocnými kritérii pro případ více právně relevantních příčin přičitatelných v konkrétním případě více osobám.⁴⁰ Tomuto trendu pak ve své hlavě 3 nasvědčují i PETL. Ani NOZ ale tento trend nenastoupil zcela důsledně. Zákonný text totiž zjevně spoléhá na výše zmíněné, doktrínou a judikaturou dovozené teorie posuzování právně relevantní příčinné souvislosti, přičemž se v ustanovení § 2915 omezuje pouze na částkovou doplňující úpravu případů mnohosti škůdců anebo mnohosti právně relevantních příčin přičitatelných v určitém případě více osobám.

V první řadě tak § 2915 NOZ stanovuje vznik solidární povinnosti k náhradě škody v případě společného jednání více škůdců. Pro vznik společné povinnosti k náhradě škody způsobené společným jednáním je podle judikatury zásadní, že „(...) každý škůdce má psychický vztah nejen k vlastnímu jednání (protiprávnímu jednání a škodě), nýbrž i k jednání ostatních osob účastnících se na vzniku škody.“⁴¹ Druhá skupina případů upravená v § 2915 NOZ je charakterizována tím, že je v konkrétním případě izolováno více právně relevantních příčin než jedna, přičitatelných více než jedné osobě. V takovýchto případech se provádí gradace příčinné souvislosti, v rámci které dochází k odstupňování jednotlivých právně relevantních příčin přičitatelných různým osobám v závislosti na jejich významu a důležitosti pro vznik daného právně relevantního následku.⁴² NOZ v § 2915 explicitně upravuje případy tzv. alternativní

³⁹ tamtéž.

⁴⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 933-934.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.8.2002, sp. zn. 25 Cdo 2126/2000.

⁴² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 408.

a proporcionalní příčinnosti, přičemž jak poznamenává i komentář, z pojetí solidární povinnosti k náhradě škody lze dovodit i postup v případech příčinnosti kumulativní a minimální.⁴³

Alternativní příčinností označujeme situaci, ve které mohlo s pravděpodobností blížící se jistotě způsobit škodu nebo jinou právně relevantní újmu v konkrétním případě více právně relevantních příčin přičitatelných více než jedné osobě, aniž by bylo možné stanovit, která z takovýchto příčin, resp. osob škodu způsobila. Aplikujeme-li na takový případ teorii podmínky, povinnost k náhradě škody nevznikne žádné z osob, kterým jsou uvažovány právně relevantní příčiny přičítavány, a veškerý škodlivý následek ponese poškozená osoba, což se za daných okolností jeví nespravedlivým. Zákonodárce proto prostřednictvím § 2915 odst. 1 věty druhé NOZ v takovýchto případech postihuje škůdce vznikem solidární povinnosti k náhradě škody.

O kumulativní příčinnosti mluvíme tehdy, jestliže by v konkrétním případě každá z více právně relevantních příčin přičitatelných více než jedné osobě způsobila právně relevantní následek i při absenci příčin ostatních. Jelikož v takovémto případě všechny právně relevantní příčiny splňují požadavek stanoven teorií podmínky, osobám, jimž se přičítávají, vznikne solidární povinnost k náhradě škody i v tomto případě.

Třetím typickým případem vzniku solidární povinnosti k náhradě škody bude eventualita tzv. minimální, resp. neurčité dílčí příčinnosti, jenž vyvstává v situaci, ve které byla škoda nebo jiná právně relevantní újma způsobena vícerymi právně relevantními příčinami přičitatelnými velkému počtu osob, přičemž každá z těchto příčin, resp. osob se na způsobení onoho právně relevantního škodlivého následku podílela minimálním dílem, jehož míru nelze určit, avšak jejich společné působení zcela jistě vedlo k jeho vzniku.

Od výše uvedených situací pak ve svých důsledcích odlišujeme potenciální a proporcionalní příčinnost.

V případě potenciální příčinnosti půjde o situaci, kdy by sice, obecně vzato, určitá právně relevantní příčina k posuzované škodě nebo jiné právně relevantní újmě vedla, v konkrétní situaci ji ale způsobit nemohla, jelikož byl už takovýto právně relevantní následek způsoben jinou, dřívější právně relevantní příčinou přičitatelnou

⁴³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 933-934.

jiné osobě. V takovýchto případech bude osobě, které se takováto později působící příčina přičítá, vznikat povinnost k náhradě škody pouze v rozsahu, ve kterém vedla k horšímu nebo dalšímu právně relevantnímu následku.

Úprava proporcionální příčinnosti v § 2915 odst. 2 NOZ pak umožňuje vyjmout určitého škůdce ze solidární povinnosti k náhradě škody (s výjimkou případů tam uvedených), shledá-li pro to soud důvody hodné zvláštního zřetele. Komentář v tomto ohledu označuje postup zákonodárce za odvážný, jelikož v případech, kdy nemožno přesně určit účast škůdce vyjmutého ze solidární povinnosti k náhradě škody na jejím způsobení, bude brána v potaz míra pravděpodobnosti, s jakou se na jejím způsobení podílel. V takovémto případě tak soud nemusí aplikovat léty judikaturou vyžadovaný důkazní standard příčinné souvislosti na úrovni praktické jistoty.⁴⁴ Pro ilustraci případů, ve kterých lze o uplatnění proporcionální příčinnosti uvažovat, uvádí komentář situaci, kdy je lék, jehož účinná složka prokazatelně způsobuje určité onemocnění, vyráběn hned několika výrobci s rozdílným tržním podílem na relevantním trhu, přičemž ale v konkrétním případě není možné bezpečně prokázat příčinnou souvislost mezi preparátem konkrétního výrobce a vznikem takového onemocnění.⁴⁵ Pro výrobce s relativně malým tržním podílem na relevantním trhu tohoto výrobku by byl vznik solidární povinnosti k náhradě škody zjevně nespravedlivý, jelikož pravděpodobnost, se kterou se na vzniku výše uvedené nemoci jimi vyráběný preparát v konkrétním případě podílel, je ve srovnání s výrobcí s vyšším tržním podílem (častokrát, v závislosti na rozdílech v tržních podílech, i o mnoho) menší.

Aplikace výše uvedených pomocných kritérií pak podle komentáře k NOZ umožňuje ustoupit od striktního pojetí přímé a nepřímé kauzality, dovozovaného judikaturou od 70. let 20. století, ve prospěch flexibilnějšího přístupu ke stanovování právně relevantní příčinnosti.⁴⁶

Zásadní význam pro dovození právně relevantní příčinné souvislosti před soudem pak má judikaturou vyžadovaný důkazní standard. Konstantní judikatura soudů v České republice stanovuje: „*Příčinná souvislost mezi zaviněným protiprávním jednáním žalovaného a vznikem škody na zdraví musí být bezpečně prokázána, nestačí*

⁴⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 981.

⁴⁵ tamtéž.

⁴⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 935.

tu pouhá pravděpodobnost. (...) Pokud některou ze skutečností, jež přicházejí v úvahu jako příčiny vzniku škody, bez nichž by škodlivý následek nenastal, je třeba posoudit z toho hlediska, zda šlo o jednání nebo opomenutí protiprávní, potom důkazní povinnost ohledně protiprávního úkonu i příčinné souvislosti má poškozený žalobce.“⁴⁷ Požadovaná míra přesvědčivosti důkazu tak hraničí s praktickou jistotou. Zejména v případech újmy na zdraví způsobené při poskytování zdravotní péče proto představovalo dokazování příčinné souvislosti zásadní překážku úspěchu poškozené osoby v případném soudním sporu.⁴⁸ Soudy však v některých situacích pocítovaly lidsky zcela pochopitelné sympatie k žalující straně, založeny na úvahách o legitimitě jejich nároků ve smyslu širší společenské spravedlnosti. Takto přísně vymezenou míru přesvědčivosti důkazu překonávaly extenzivním využitím procesního principu volného hodnocení důkazů, čím v praxi požadovanou míru přesvědčivosti důkazu rozvolňovaly.⁴⁹ T. Holčápek v této souvislosti poukazuje na to, že takovýto postup soudů není zcela korektní, jelikož je do značné míry v rozporu s principem právní jistoty.⁵⁰ V knize s názvem *Dokazování v medicínskoprávních sporech* se proto věnuje i komparativnímu rozboru právních doktrín v různých evropských zemích, jejichž aplikace může vést alespoň k částečnému odstranění často se vyskytující důkazní nouze poškozených osob ve sporech o náhradu újmy při ublížení na zdraví, zejména v kontextu poskytování zdravotní péče.⁵¹ Konkrétně pak pojednává o eventualitách ulehčování důkazního břemene poškozených osob prostřednictvím různých skutkových domněnek či proporcionální povinnosti k náhradě škody, resp. doktríně ztráty naděje.⁵²

Zdá se, že judikatura se v České republice vydala spíše cestou snižování požadované míry přesvědčivosti důkazu. Přelomovým bylo v tomto ohledu usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008 (sp. zn. I. ÚS 1919/08), které vybízelo judikaturu obecných soudů k přehodnocení stoprocentní míry přesvědčivosti důkazu

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.9.1990, sp. zn. 1 Cz 59/90 (R 21/1992); In HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 137.

⁴⁸ HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 37.

⁴⁹ HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 139-144.

⁵⁰ HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 143.

⁵¹ HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011.

⁵² HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 150-179.

v medicínskoprávních sporech: „Vzhledem k tomu, že pojem příčinná souvislost není právními předpisy v České republice nijak definován (...), nic nebrání judikatuře českých soudů, aby požadavek ‚stoprocentně‘ prokazované příčinné souvislosti přehodnotila a přijala adekvátnější a realističtější výklad ‚způsobení škody‘, který by vyrovnával slabší postavení poškozených. Naznačené řešení užívané v zemích common law se dle přesvědčení Ústavního soudu více přibližuje ideji spravedlivého řešení následků majících původ ve vztahu lékař–pacient, který je třeba nahlížet jako stav panství, v němž má z mnoha důvodů, avšak především z důvodů znalostních převahu právě lékař. Proto je třeba důsledněji chránit pacientovo základní právo na tělesnou integritu a v posledku, jak dokazuje řečený případ, i právo na život, a to i skrze výklad příslušných ustanovení občanského zákoníku týkajících se náhrady škody. Přitom je třeba vážit i tu skutečnost, že zdravotnická zařízení (...) mají uzavřeny smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu, takže v případě shledání jejich odpovědnosti bude náhrada škody kryta pojistným plněním. Jinak řečeno, taková změna v pojetí odpovědnosti přímo finančně neohrozí systém poskytování zdravotní péče v České republice, naopak povede k jejímu dalšímu zkvalitňování.“⁵³ „Naznačeným řešením“, na které výše uvedená citovaná pasáž odkazuje, Ústavní soud rozuměl doktrínu ztráty naděje (*loss of chance*): „Ostatně z toho důvodu právní řády common law opustily v těchto případech požadavek (pravděpodobného) prokázání kauzálního nexu a vytvořily doktrínu tzv. ‚ztráty šance‘ či ‚ztráty očekávání‘ (...), podle níž soud poměřuje či odhaduje (...) pravděpodobnost dosažení určitých šancí, pokud by byl zvolen určitý postup, a reflektuje tyto šance, zda jsou vyšší nebo nižší než ty, které by bylo možno očekávat při nenarušeném či řádném chodu věci.“⁵⁴ V souvislosti s common law doktrínou *loss of chance* a jejím uplatňováním v medicínskoprávních sporech ale nutno poukázat na mylnou argumentaci Ústavního soudu, který se v citovaném usnesení odvolává pouze na menšinové stanovisko k rozhodnutí Sněmovny lordů ve věci *Gregg v. Scott* [2005] UKHL 2, přičemž samotné většinové rozhodnutí doktrínu *loss of chance* v kontextu ublížení na zdraví či usmrcení, resp. medicínskoprávních sporů odmítlo. Tak či onak, česká soudní praxe tuto doktrínu do

⁵³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12.8.2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08; In HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 178-179.

⁵⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12.8.2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08; In HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 178.

dne uzavření rukopisu této práce v podobě, v jaké se vyvinula v systému *common law*, nepřevzala a pokračovala v uchylování se k extenzivnímu využívání principu volného hodnocení důkazů.

Relativně významná změna tak zdá se nastala teprve v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2014 (25 Cdo 1628/13), které do značné míry prolomilo požadavek důkazního standardu hraničícího s praktickou jistotou. Nejvyšší soud v něm totiž v rámci dovolacího řízení akceptoval snížení požadované míry přesvědčivosti důkazu v medicínskoprávních sporech na úroveň 70 % – 80 %, které v daném případě, opírajíc se o výše zmíněné usnesení Ústavního soudu, dovedl odvolací soud. Do budoucna tak byl při dokazování příčinné souvislosti v medicínskoprávních sporech naznačen posun od důkazního standardu praktické jistoty směrem k požadavku relativně silně převažující pravděpodobnosti. Na jedné straně lze toto rozhodnutí považovat za správný krok směrem k posílení právní jistoty žalobců v medicínskoprávních sporech, jelikož jím dochází k přímému, formálnímu snížení požadované míry přesvědčivosti důkazu, a tudíž už nebude záležet pouze na uvážení soudu, zdali bude v konkrétním sporu takovéto snížení požadované míry přesvědčivosti důkazu aplikováno nepřímo, prostřednictvím extenzivního využití procesního principu volného hodnocení důkazů, má-li v konkrétním případě za to, že žalobce náhradu újmy při ublížení na zdraví zasluhuje ve smyslu širší společenské spravedlnosti. Na druhé straně se však domnívám, že by bylo bývalo vhodnější požadovanou míru přesvědčivosti důkazu v medicínskoprávních sporech snížit až na úroveň převažující pravděpodobnosti v pravém, resp. užším slova smyslu, tj. na úroveň více než 50 %, tak jak je vymezena v podkapitole 4.1.3 této práce v kontextu anglického *common law* týkajícího se *tort of negligence*. Takto stanovená míra přesvědčivosti důkazu totiž na rozdíl od důkazního standardu na úrovni 70 % – 80 % nevyžaduje složité a reálně jenom stěží exaktně proveditelné vyčíslení pravděpodobnosti, jelikož je založená (pouze) na úvaze, zdali je pravděpodobnější než ne, že by vzniklá újma bez uvažované právně relevantní příčiny nenastala.

Poslední judikaturou dovozený princip, který v této souvislosti nutno uvést, vyplývá také z už výše uvedeného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 1990 (sp. zn. 1 Cz 59/90 (R 21/1992)).⁵⁵ Toto rozhodnutí totiž také uvádí, že příčinnou

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.9.1990, sp. zn. 1 Cz 59/90 (R 21/1992); In HOLČAPEK,

souvislost nemožno „vylučovat jen z toho důvodu, že protiprávní jednání škůdce dovršilo již stávající nepříznivý zdravotní (duševní) stav poškozeného“⁵⁶. Takovýto postulát je totiž obdobou *common law* doktríny tzv. *eggshell skull* neboli *thin skull rule*, o které tato práce také blíže pojednává v podkapitole 4.1.3 níže.

1.2.4 Zavinění

Posledním z obecných předpokladů vzniku povinnosti k náhradě škody je subjektivní předpoklad zavinění jakožto psychického vztahu osoby povinné k náhradě škody k jejímu protiprávnímu činu a škodě, resp. jiné újmě, která je s daným protiprávním činem ve vztahu příčinné souvislosti.⁵⁷

Je-li existence zavinění nutným předpokladem vzniku povinnosti k náhradě škody, jedná se o povinnost k náhradě škody založenou na subjektivním principu. V opačném případě se jedná o povinnost k náhradě škody založenou na principu objektivním.⁵⁸ Povinnost k náhradě škody bez ohledu na zavinění pak vzniká podle ustanovení § 2895 NOZ toliko v případech zákonem zvlášť stanovených.

Občanské právo rozeznává úmysl (*dolus malus*) a nedbalost (*culpa*) jakožto dvě základní formy zavinění. Úmyslné zavinění spočívá v tom, že osoba povinná k náhradě škody věděla, že svým jednáním může škodu, resp. jinou újmu způsobit a chtěla ji způsobit nebo s tím byla pro případ, že ji způsobí, alespoň srozuměna.⁵⁹ Nedbalostní zavinění spočívá v tom, že osoba povinná k náhradě škody sice škodu, resp. jinou újmu způsobit nechtěla a ani s jejím způsobením nebyla srozuměna, věděla ale, že svým jednáním ji způsobit může, a bez přiměřeného důvodu spoléhala na to, že ji nezpůsobí anebo ani nevěděla, že ji svým jednáním může způsobit, ale vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům to vědět měla a mohla.⁶⁰ Zvláštní formou zavinění z nedbalosti je nedbalost hrubá (*culpa lata*), která spočívá v nápadné bezstarostnosti či mimořádné lehkomyšlnosti, které se dopustí osoba povinná k náhradě škody v souvislosti s porušením důležité povinnosti plynoucí z jejího povolání, funkce nebo

Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 36.

⁵⁶ tamtéž.

⁵⁷ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. s. 126.

⁵⁸ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. s. 128.

⁵⁹ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. s. 127.

⁶⁰ tamtéž.

postavení.⁶¹

NOZ zavinění obecně nedefinuje. V § 2911 a § 2912 jej ale upravuje vyvratitelnými právními domněnkami nedbalosti. Podle § 2911 NOZ bude zavinění z nedbalosti presumováno, způsobí-li škůdce škodu, resp. jinou újmu porušením zákonné povinnosti. Ustanovení § 2912 NOZ pak nedbalost vymezuje její presumpcí v případě, kdy škůdce nedostojí objektivizovanému standardu řádné péče, který je diferencovaný v závislosti od toho jestli jím poměrujeme jednání běžné osoby (§ 2912 odst. 1) anebo osoby dávající najevo zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivost, popřípadě zavazující se k činnosti, která zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivost vyžaduje (§ 2912 odst. 2). V případě povinnosti k náhradě škody založené na subjektivním principu tedy bude na škůdci, uplatní-li se na něj vyvratitelná právní domněnka nedbalosti, aby prokázal, že v daném případě nedbale nejednal.

⁶¹ tamtéž.

2 Občanskoprávní povinnost k náhradě újmy při ublížení na zdraví

2.1 Ublížení na zdraví

Zdraví člověka lze (společně s jeho životem) bezpochyby řadit mezi nejdůležitější právní statky.

Ústavněprávní základ ochrany tělesné a duševní integrity člověka jakožto jedné z právem chráněných hodnot tvořících osobnost člověka v právním smyslu je obsažen zejména v ustanovení čl. 7 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené usnesením předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších ústavních předpisů, které zaručuje nedotknutelnost osoby.

V soukromoprávní rovině pak lze na význam právního statku zdraví usuzovat mimo jiné zejména z ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) NOZ, jenž řadí ochranu zdraví (a života) na hodnotový vrchol zásad, na kterých soukromé právo spočívá. Důvodová zpráva k NOZ totiž ve vztahu k § 3 odst. 2 NOZ uvádí, že jde o ustanovení, v němž jsou koncentrovaně vyjádřeny takové právní zásady, ke kterým považoval zákonodárce za správné soustředěně se přihlásit, přičemž byla při jejich výčtu sledována hodnotová stupnice, k níž lne celá stavba NOZ.⁶² Podrobnější obecnou úpravu ochrany zdraví, coby jedné z dílčích hodnot tvořících osobnost člověka v právním smyslu, pak NOZ obsahuje v ustanoveních oddílu šestého, dílu druhého, hlavy II, části první. Ve smyslu § 81 NOZ je totiž zdraví, coby jedna z hodnot tvořících osobnost člověka demonstrativně v tomto ustanovení vyjmenovaných, chráněno v rámci všeobecného osobnostního práva vymezeného v jeho prvním odstavci. Dílčí osobnostní právo na ochranu tělesné a duševní integrity je pak v rámci obecné úpravy osobnosti člověka blíže upraveno v ustanoveních § 91 a § 93 – § 103 NOZ, jež stanovují, mimo zvláštní zákonem stanovené případy, zákaz zásahu do integrity člověka při absenci zákonem vyžadovaného informovaného souhlasu a související zákonné požadavky na takovýto souhlas kladené. Všeobecné osobnostní právo, jako i jednotlivá dílčí osobnostní práva,

⁶² *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2013 [cit. 2015-03-20]. s. 36. Dostupné z WWW:<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

jsou přirozenými právy absolutní povahy.⁶³

Ublížení na zdraví pak představuje kvalifikovanou výšeč takových zásahů do přirozených práv člověka, při kterých dochází k medicínskými postupy, prostředky a zkušenostmi popsatelnému (diagnostikovatelnému) porušení jeho tělesné nebo duševní integrity, tj. ke zdravotnímu dopadu.⁶⁴ Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014 (sp. zn. III. ÚS 2253/13) pak může ublížení na zdraví spočívat nejen ve zhoršení zdraví poškozené osoby, nýbrž i ve ztrátě jeho očekávaného zlepšení způsobené vadami postupu poskytovatele zdravotní služby.

2.2 Důvody vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě újmy při ublížení na zdraví

Důvody vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě újmy při ublížení na zdraví lze podle skutkových podstat povinnosti k náhradě škody obsažených v NOZ rozdělit na obecné a zvláštní.

2.2.1 Obecné skutkové podstaty

Mezi obecné skutkové podstaty povinnosti k náhradě škody řadí NOZ porušení zákona (§ 2910), porušení smluvní povinnosti (§ 2913) a porušení dobrých mravů (§ 2909). Pro vznik občanskoprávní povinnosti k náhradě újmy při ublížení na zdraví pak budou, v závislosti od okolností konkrétního případu, relevantní zejména první dvě z výše vyčtených obecných skutkových podstat občanskoprávní povinnosti k náhradě škody.

Porušení zákona jakožto možnou skutkovou podstatu občanskoprávní povinnosti k náhradě újmy při ublížení na zdraví upravuje NOZ v první větě § 2910, která stanoví: „*Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil.*“ Jedná se tedy o povinnost k náhradě škody založenou na subjektivním principu, přičemž protiprávnost může spočívat v porušení konkrétní zákonné povinnosti, anebo, není-li jí,

⁶³ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 249.

⁶⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. Vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1106.

prevenční povinnosti ve smyslu ustanovení § 2900 nebo § 2901 NOZ.

Skutkovou podstatu občanskoprávní povinnosti k náhradě škody založenou na porušení smluvní povinnosti pak upravuje NOZ v ustanovení § 2913 následovně:

„(1) Poruší-li strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.

(2) Povinnosti k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.“

Na rozdíl od skutkové podstaty občanskoprávní povinnosti k náhradě škody založené na porušení zákona se v případě porušení smluvní povinnosti jedná o povinnost k náhradě škody založenou na objektivním principu.

Takto vymezená skutková podstata občanskoprávní povinnosti k náhradě škody založená na porušení smluvní povinnosti se v kontextu ublížení na zdraví uplatní zejména v medicínskoprávních sporech. Zákonodárce totiž v rámci NOZ přistoupil k uzákonění zcela nového smluvního typu smlouvy o péči o zdraví (díl devátý, hlavy II, části čtvrté NOZ), čímž do budoucna explicitně vymezil smluvní základ vztahu mezi poskytovatelem a příjemcem zdravotní péče (v širším slova smyslu). Na toto vymezení pak navazují zejména ustanovení zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoZS“) a zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoSZS“), které stanovují podmínky poskytování zdravotních služeb, kterými se podle ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) ZoZS rozumí i poskytování zdravotní péče zdravotnickými pracovníky za podmínek tímto zákonem stanovených (tj. zdravotní péče v užším slova smyslu) a specifických zdravotních služeb poskytovaných za podmínek stanovených ZoSZS, přičemž se podle ustanovení § 2 odst. 2 ZoSZS v případě absence speciálního ustanovení ZoSZS subsidiárně použijí ustanovení ZoZS i při poskytování specifických zdravotních služeb.

Ustanovení NOZ upravující smluvní typ smlouvy o péči o zdraví, jakož i ustanovení ZoZS pak stanoví i práva a povinnosti stran závazku vznikajícího z titulu

smlouvy o péči o zdraví (v širším nebo užším smyslu slova). V kontextu vzniku smluvní povinnosti k náhradě újmy při ublížení na zdraví pak sehrává těžiskovou úlohu případné porušení povinnosti poskytovatele zdravotní péče (v širším nebo užším smyslu slova) postupovat podle smlouvy o péči o zdraví *de lege artis*, tj. „ (...) s péčí řádného odborníka, a to i v souladu s pravidly svého oboru“ (§ 2643 NOZ), resp. v souladu s náležitou odbornou úrovní, kterou se podle ustanovení § 4 odst. 5 ZoZS rozumí „ (...) poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti“.

2.2.2 Zvláštní skutkové podstaty

Kromě obecných skutkových podstat povinnosti k náhradě škody obsahuje NOZ i celou řadu skutkových podstat zvláštních. Jelikož lze mít za to, že k nejčastějším a nejvýznamnějším zásahům do integrity člověka dochází při poskytování zdravotní péče v širším smyslu slova, resp. při poskytování zdravotních služeb v zdravotnických zařízeních⁶⁵, jeví se v kontextu ublížení na zdraví jako relativně nejvýznamnější zvláštní skutkové podstaty povinnosti k náhradě škody uvedené v ustanoveních § 2924 NOZ (povinnost k náhradě škody z provozní činnosti), § 2936 NOZ (povinnost k náhradě škody způsobené věcí) a § 2950 NOZ (povinnost k náhradě škody způsobené informací nebo radou).

Zvláštní skutkovou podstatu občanskoprávní povinnosti k náhradě škody z provozní činnosti upravuje NOZ v ustanovení § 2924 následovně: „*Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.*“ Důvodová zpráva k NOZ pak ve vztahu k tomuto ustanovení uvádí, že se pojmem „jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti“ rozumí nejen zařízení s platící klientelou, ale i taková, kterých výtěžky plynou z veřejných zdrojů, tj. například i veřejné nemocnice.⁶⁶ Tato zvláštní skutková podstata

⁶⁵ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 254.

⁶⁶ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2013 [cit. 2015-03-21]. s. 573. Dostupné z WWW:<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

občanskoprávní povinnosti k náhradě škody založené na objektivním principu se v kontextu ublížení na zdraví typicky uplatní zejména v případech tzv. nozokomiálních infekcí v rámci hospitalizace poškozeného.⁶⁷

Zvláštní skutková podstata občanskoprávní povinnosti k náhradě škody způsobené věcí je pak upravena v ustanovení § 2936 NOZ, které stanoví: „*Kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom vadnou věc, nahradí škodu způsobenou vadou věci. To platí i v případě poskytnutí zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.*“ Jelikož je v současné době jen malé množství zdravotních výkonů (v širším slova smyslu), které neobnášejí použití zdravotnických prostředků nebo aplikaci léčivých přípravků, jakožto věci v právním smyslu podle ustanovení § 489 NOZ, bude mít takto vymezená zvláštní skutková podstata občanskoprávní povinnosti k náhradě škody, založená na objektivním principu bez možnosti liberace, ve sporech o náhradu újmy při ublížení na zdraví vyplývajících z poskytování zdravotní péče v širším smyslu slova, resp. poskytování zdravotních služeb relativně široké uplatnění.

Ve sporech o náhradu újmy při ublížení na zdraví vyplývajících z poskytování zdravotní péče v širším smyslu slova, resp. poskytování zdravotních služeb se nakonec uplatní i zvláštní skutková podstata občanskoprávní povinnosti k náhradě škody způsobené informací nebo radou ve smyslu § 2950 NOZ, který stanoví: „*Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí škodu, způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Jinak se hradí jen škoda, kterou někdo informací nebo radou způsobil vědomě.*“ Jak totiž vyplývá z ustanovení § 2637 NOZ, péče o zdraví (v širším smyslu slova) zahrnuje kromě úkonu, prohlídky a dalších služeb týkajících se bezprostředně ošetřovaného a vedených snahou o zlepšení nebo zachování jeho zdravotního stavu i za tímto účelem poskytnutou radu. Způsobí-li tedy poskytovatel péče o zdraví poškozenému ublížení na zdraví neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou v rozporu s požadavkem postupu *de lege artis*, vznikne mu místo povinnosti k náhradě újmy při ublížení na zdraví založené na porušení smlouvy o péči o zdraví zvláštní povinnost

⁶⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 210.

k náhradě škody způsobené informací nebo radou založené na objektivním principu bez možnosti liberace.⁶⁸

⁶⁸ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 97-98.

3 Občanskoprávní náhrady při ublížení na zdraví

3.1 Základní rozsah

Ublížení na zdraví se může projevit jak v majetkové, tak i nemajetkové sféře poškozené osoby. Dojde-li v konkrétním případě ublížení na zdraví k naplnění všech obligatorních předpokladů vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody podle některé z relevantních skutkových podstat obsažených v NOZ, poškozené osobě vznikne právo na náhradu majetkové i nemajetkové újmy, která jí v důsledku protiprávního jednání nebo škodní události postihla, a to v rozsahu a způsobem popsaným v následujících podkapitolách.

3.2 Nemajetková újma

V obecné rovině je povinnost k náhradě nemajetkové újmy při ublížení na zdraví zprostředkována § 2956 NOZ, v návaznosti na § 2894 odst. 2 NOZ. Ustanovení § 2956 NOZ totiž stanoví, že škůdce, kterému vznikne povinnost k odčinění újmy na přirozeném právu člověka chráněném ustanoveními první části NOZ, nahradí postižené osobě nejen způsobenou škodu, ale i nemajetkovou újmu, včetně způsobených duševních útrap.

Podle § 2957 NOZ pak musí být způsob a výše přiměřeného zadostiučinění určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti hodné zvláštního zřetele. Ustanovení § 2957 NOZ sice tyto okolnosti nedefinuje, nicméně uvádí alespoň jejich relativně podrobný demonstrativní výčet, když jimi rozumí zejména: „ (...) *úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody.*“ V úvahu pak má být brána i „ (...) *obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala*“.

Základní vymezení způsobu a rozsahu náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví je obsaženo v ustanovení § 2958 NOZ, které je ve vztahu k § 2956 NOZ a § 2957 NOZ ve vztahu speciality. Náhrada nemajetkové újmy při ublížení na zdraví

bude podle tohoto ustanovení poskytována výhradně peněžitým zadostiučiněním, a to v rozsahu, který plně vyváží vytrpěné bolesti, ztížení společenského uplatnění i další nemajetkové újmy, popřípadě v rozsahu odpovídajícímu zásadám slušnosti. NOZ tak blíže vymezuje tři právně relevantní nároky, resp. kategorie nároků, které vyvstávají v souvislosti se vznikem nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví.

Nutno podotknout, že v akademické obci je v této souvislosti vedena diskuse o vzájemném vztahu takto vymezených nároků, resp. o jejich samostatném dílčím anebo naopak jednotném a celistvém charakteru, odzrcadlena například i v rozdílném názoru na tuto otázku v komentářích k NOZ.

Na jedné straně stojí komentář vydaný nakladatelstvím Wolters Kluwer, který zastává v příslušné části zpracované P. Vojtkem názor, že výše uvedené dílčí nároky disponují samostatnou identitou a charakterem, a tudíž je praktičtější, logičtější a kontinuálnější, aby na ně bylo nazíráno jako na samostatné nároky.⁶⁹ Kontinuita takového dílčího pojetí nároků na náhradu újmy při ublížení na zdraví je pak dovozována z části judikatury, která se k tomuto pojetí doposud přiklání. Jako příklad možno uvést usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007 (sp. zn. 32 Odo 132/2005), v odůvodnění kterého Nejvyšší soud uvedl: „*Nárok na náhradu za bolest je jedním z dílčích relativně samostatných nároků, z nichž se skládá celkový nárok na náhradu škody na zdraví, a vznik tohoto nároku nemusí a obvykle ani není totožný se vznikem nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění.*“

Opačný přístup k této otázce je pak proponován v komentáři vydaném nakladatelstvím C. H. Beck, příslušné části zpracované P. Bezouškou, jenž se kloní k názoru, že doposud akceptované dílčí chápání takovýchto nároků je překonané a mělo by na ně být do budoucna nazíráno jako na jediný, celistvý nárok, přičemž zákonodárcovo rozlišování pojmů bolestné a ztížení společenského uplatnění plní jenom jakousi pomocnou neboli návodnou funkci.⁷⁰

⁶⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1106.

⁷⁰ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. s. 1706.

3.2.1 Bolest

NOZ legální definici bolesti neobsahuje. Při vymezení tohoto pojmu je proto zapotřebí vycházet zejména z doktríny, která ale není ani v této otázce jednotná.

Jedna část se odvolává na znění § 2 odst. 1 zrušené bodové vyhlášky, ve kterém byla bolest definována jako každé tělesné a duševní strádání způsobené škodou na zdraví. Podle stejného ustanovení pak měla být odčítána jakákoliv bolest způsobená škodou na zdraví, jejím léčením nebo odstraňováním jejích následků. Tato část právní vědy argumentuje, že při absenci legální definice v NOZ není důvod se od tohoto, v dosavadní doktríně i judikatuře ustáleného, pojetí odchýlovat. Vzhledem k pojmovému vymezení a přístupu k určování výše odčítované bolesti ve výše zmíněné vyhlášce by pak měla tato kategorie nemajetkové újmy zahrnovat nejen samotné (bolestivé) tělesné a duševní utrpení způsobené ublížením na zdraví, ale i průvodní stavy s vytrpěnou bolestí související v rozsahu zátěže, která na postiženou osobu obvykle dopadá v souvislosti s omezeními vyplývajícími z léčby.⁷¹

Druhé doktrinální pojetí bolesti pak vychází z relativně striktního rozlišování bolesti na bolest fyzickou, coby subjektivní nepříjemný pocit nebo psychický stav spojený s narušením běžného chodu fyziologických procesů, a bolest psychickou, vznikající nezávisle na fyzickém zranění a tedy založenou výlučně na psychických příčinách. Toto pojetí pak pod pojem bolesti ve smyslu jednoho z nároků obsažených v § 2958 NOZ zahrnuje pouze bolest fyzickou, přičemž psychickou bolest podřazuje, podle okolností konkrétního případu, zčásti pod nárok spočívající ve ztížení společenského uplatnění a zčásti pod nárok z dalších nemajetkových újem, resp. duševních útrap. Striktní rozlišování fyzické a psychické bolesti ale nemá v rámci nastíněného pojetí velký praktický dopad, jelikož jde o vymezení dovozeno tou částí doktríny, která se kloní k celistvému chápání nároku na náhradu nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, a tudíž pro její nahrazovanou výši nebude v konečném důsledku rozhodné, pod jaký ze tří zákonodárcem stanovených nároků bude psychická bolest podřazena.⁷²

⁷¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1106-1107.

⁷² HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. s. 1706-1707.

3.2.2 Ztížení společenského uplatnění

Ztížení společenského uplatnění je v ustanovení § 2958 NOZ podmíněno tím, že postižené osobě vznikne v důsledku ublížení na zdraví tzv. překážka lepší budoucnosti. Pojem překážka lepší budoucnosti ale NOZ blíže nevymezuje a podle komentáře k NOZ půjde jenom o odlišnou formulaci jinak stejné podstaty tohoto nároku vymezené v § 3 odst. 1 zrušené bodové vyhlášky.⁷³ Ztížení společenského uplatnění tak bude i nadále spočívat v následcích ublížení na zdraví, které „(...) jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví“. Při vzniku takto vymezených trvalých následků pak nerozhoduje, jestli jsou fyzického nebo psychického charakteru.⁷⁴

3.2.3 Další nemajetkové újmy

Doktrinální rozdíly při pojmovém vymezení bolesti, nastíněné v podkapitole 3.2.1, se celkem logicky projevují i v různém přístupu akademické obce k podstatě nároku na odčinění dalších nemajetkových újem.

Ta část právní vědy, která relativně striktně rozlišuje fyzickou a psychickou bolest, přičemž do nároku na odčinění vytrpěné bolesti řadí toliko bolest fyzickou, zahrnuje pod pojem dalších nemajetkových újem veškerou psychickou bolest, resp. duševní útrapy, tak jak na ně za středníkem odkazuje § 2956 NOZ.⁷⁵

Zastáncům pojmového vymezení bolesti ve smyslu § 2 odst. 1 zrušené bodové vyhlášky pak zdánlivě činí vymezení podstaty nároku na odčinění dalších nemajetkových újem určité potíže, jelikož lze mít za to, že zahrnutím psychické bolesti (i když rozdílného charakteru a v rozdílném trvání) jak do nároku na odčinění bolesti, tak do nároku na odčinění ztížení společenského uplatnění dochází k značnému vyčerpání téměř celé podstaty nemajetkových újem vznikajících při ublížení na zdraví.

⁷³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1108.

⁷⁴ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. s. 1709.

⁷⁵ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. s. 1708-1709.

Proponenti takovéhohoto přístupu proto považují další nemajetkové újmy pouze za jakousi zbytkovou kategorii, která zahrnuje takové nepříznivé dopady ublížení na zdraví, které nespádají pod pojmy bolesti a ztížení společenského uplatnění.⁷⁶ Podle komentáře k NOZ pak lze za takovéto dopady považovat zejména dočasná (tedy nikoli trvalá) omezení postižené osoby v dosavadních aktivitách, která jsou vnímána v míře odůvodňující jejich náhradu peněžitým zadostiučiněním.⁷⁷ Stejný komentář pak nastiňuje i alternativní způsob vymezení nároků ze ztížení společenského uplatnění a dalších nemajetkových újem, spočívající v omezení kategorie ztížení společenského uplatnění na takové trvalé nepříznivé dopady ublížení na zdraví, které představují překážku skutečně předpokládaného kariérního postupu, přičemž ostatní následky trvalé povahy by tvořily podstatu kategorie dalších nemajetkových újem.⁷⁸ Nicméně, i autor příslušné části tohoto komentáře (P. Vojtek) uznává, že takovéto přeskupení obsahu jednotlivých nároků vyplývajících z ublížení na zdraví zřejmě zákonodárce nezamýšlel.⁷⁹

3.2.4 Stanovení výše náhrady

Ustanovení § 2958 NOZ je založeno na požadavku odčinění nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví poskytnutím peněžité náhrady v takovém rozsahu, který vytrpěné bolesti, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkové újmy plně vyváží. Takto maximalisticky vymezený požadavek plné kompenzace nemajetkové újmy je ale v kontextu ublížení na zdraví v praxi jen relativně obtížně naplnitelný. Komentář k NOZ v této souvislosti poznamenává, že zákonodárce zjevně přehlíží, že zdraví je natolik výjimečnou a důležitou hodnotou, že možnost plného vyvážení jeho poškození peněžitou náhradou je přinejmenším diskutabilní.⁸⁰ Do úvahy je pak podle tohoto komentáře nutno brát i to, že i kdyby bylo možné nemajetkovou újmu způsobenou ublížením na zdraví přesně vyčíslit a následně peněžitou náhradou plně vyvážit, její

⁷⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1108.

⁷⁷ tamtéž.

⁷⁸ tamtéž.

⁷⁹ tamtéž.

⁸⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1108-1109.

výše by se zřejmě vymykala finančním možnostem převážné části populace.⁸¹

Poslední věta § 2958 NOZ pak stanoví, že nelze-li výši peněžité náhrady nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví určit tak, aby ji plně vyvažovala, stanoví se podle zásad slušnosti. Tyto zásady ale zákonodárce opět blíže nevymezuje. Objasnění jejich podstaty a stanovení na ně navazujícího způsobu určování výše peněžité náhrady odčínující nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví tak zůstává úlohou právní vědy a praxe.

Na základě výše uvedeného by se mohlo zdát, že NOZ stanoví pro určení výše peněžité náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví primární pravidlo plné kompenzace a subsidiární pravidlo založené na zásadách slušnosti. Komentář k NOZ ale s takovouto interpretací nesouhlasí, když argumentuje, že by se při určování výše peněžité náhrady odčínující nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví měla tato pravidla prolínat. Vychází přitom ze subjektivního charakteru nemajetkové újmy, kterou je tak z povahy věci nemožné objektivně exaktně kvantifikovat. Jakákoliv její náhrada by proto měla být zprostředkována objektivizačními kritérii, přičemž právě od nich bude záviset vztah zásad plné kompenzace a slušnosti. Čím méně objektivizačních kritérií bude při určování výše peněžité náhrady odčínující nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví k dispozici, popřípadě čím budou takováto kritéria méně přesná, tím spíše se bude nutno řídit zásadami slušnosti, za které lze podle tohoto komentáře považovat (dovolí-li to celospolečenský konsenzus) zejména požadavky ohleduplnosti vůči obětem, tolerance k jejich utrpení a akceptace možného nadhodnocení výše náhrady.⁸²

Do nabytí účinnosti NOZ byla výše náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění určována podle bodové vyhlášky, když na ni odkazoval § 444 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška byla založena na etiologickém přístupu, dle kterého byla výše náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění určována na základě odstupňovaného bodového ohodnocení zdravotních dopadů ublížení na zdraví obsažených v jejích přílohách. Zrušením této vyhlášky body 237. a 238. § 3080 NOZ však dal zákonodárce jasně najevo, že do

⁸¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1109.

⁸² HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. s. 1709.

budoucná s takovýmto způsobem určování výše peněžité náhrady odčínající nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví nepočítá. Důvodová zpráva k NOZ v této souvislosti argumentuje nutností oproštění rozhodování soudů od vlivu moci výkonné, která je měla prostřednictvím nivelizace bolesti a ztížení společenského uplatnění nerespektující rozmanitosti soukromého života ve výše uvedené bodové vyhlášce neadekvátně omezovat v možnosti přiznávat poškozeným osobám spravedlivou a dostatečnou peněžitou náhradu nemajetkové újmy při ublížení na zdraví.⁸³ Podpůrné využití zrušené bodové vyhlášky jako referenčního rámce sloužícího k naplňování zásad slušnosti při určování výše peněžité náhrady odčínající nemajetkovou újmu způsobenou ublížením na zdraví tak zřejmě nepřichází v úvahu.⁸⁴

Zrušením objektivizačního referenčního rámce obtížně kvantifikovatelné nemajetkové újmy při ublížení na zdraví obsaženého v bodové vyhlášce tak pro soudní praxi vyvstala výzva spočívající v nalezení vyváženého poměru mezi naplňováním zásad plné kompenzace, resp. slušnosti při určování výše peněžité náhrady odčínající nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví takovým způsobem, aby byly v každém posuzovaném případě zohledněny všechny pro něj důležité a rozhodující aspekty, a vyvarováním se nedůvodných rozdílů v případech shodujících se v podstatných znacích v zájmu naplnění požadavků § 13 NOZ. Vytvoření nového referenčního rámce zobecněním relevantní judikatury by bylo v budoucnosti logicky možné až po několika letech od nabytí účinnosti NOZ. Relativní právní nejistota v tomto mezidobí by pak mohla negativně zasahovat nejen do soudní, ale například i do pojistné praxe, pro kterou by se značně zkomplikovaly kalkulace pojistného a mimosoudní řešení jednotlivých případů.

Nejvyšší soud se proto chopil té části důvodové zprávy k NOZ, která připouští, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle kterých bude při určování výše peněžité náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví postupovat.⁸⁵ Jak totiž uvádí

⁸³ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2013 [cit. 2015-02-07]. s. 576-577. Dostupné z WWW:<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

⁸⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI* (§ 2521 až 3081). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1109.

⁸⁵ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2013 [cit. 2015-02-10]. s. 577. Dostupné z WWW:<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

na svých webových stránkách⁸⁶, občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu vzalo dne 12. 3. 2014 usnesením na vědomí metodiku⁸⁷, kterou „ (...) *vypracovali představitelé justice ve spolupráci se Společností medicínského práva, se zástupci pojistitelů a dalších odborníků z oblasti práva a medicíny pod odbornou garancí I. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze*“,⁸⁸ jež by měla obecným soudům poskytovat kýžený objektivizační referenční rámec alespoň při určování výše peněžité náhrady odčínující vytrpěné bolesti a ztížení společenského uplatnění⁸⁹. Jelikož nejde (a z povahy věci ani jít nemůže) o právní předpis, měla by metodika podle příslušné části komentáře k NOZ, zpracované P. Vojtkem (jedním z členů tzv. hlavní pracovní skupiny při přípravě metodiky⁹⁰ a soudcem Nejvyššího soudu), na soudní praxi působit zejména svojí komplexností a silou argumentace.⁹¹

3.2.5 Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví

Jak už bylo výše nastíněno, metodika by měla sloužit jako objektivizační referenční rámec pro určování výše peněžité náhrady odčínující bolest a ztížení společenského uplatnění. Pojetím nemajetkové újmy při ublížení na zdraví se zjevně kloní k té části právní vědy, která se při pojmovém vymezení jednotlivých nároků tvořících obsah nemajetkové újmy při ublížení na zdraví inspiruje bodovou vyhláškou. Další nemajetkové újmy proto chápe pouze jako nárok zbytkové povahy a odvolávajíc

⁸⁶ Nejvyšší soud: *Metodika k § 2958 o.z.* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW:<http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika>.

⁸⁷ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)* [online]. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z WWW:<http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika>.

⁸⁸ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 9. Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

⁸⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář: Svazek VI* (§2521 až 3081). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1110.

⁹⁰ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15] s. 9-10. Dostupné

z WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

⁹¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář: Svazek VI* (§2521 až 3081). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1110.

se na vnitřní různorodost takto vymezeného nároku na jeho objektivizaci rezignuje.⁹²

Pro účely určování výše peněžité náhrady odčínující vytrpěné bolesti setrvala metodika na etiologickém přístupu bodové vyhlášky. V části B⁹³ tedy obsahuje podrobný přehled bolestivých stavů podle postižení jednotlivých orgánů, resp. částí těla, který vznikl zevrubnou revizí přílohy č. 1 bodové vyhlášky mnoha odbornými lékařskými společnostmi.⁹⁴ Lze tak mít za to, že bodové sazby obsažené v části B metodiky odpovídají aktuálním poznatkům lékařské vědy, a tudíž relativně věrně vyjadřují vzájemné proporce jednotlivých bolestivých stavů v rozsahu, v jakém je objektivizace subjektivní kategorie bolesti vůbec možná.

Pro určení výše peněžité náhrady odčínující vytrpěné bolesti nutno bodový součet jednotlivých bolestivých stavů a v jejich rámci i jednotlivých položek vynásobit částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu. Ve srovnání s bodovou vyhláškou už není tato částka stanovena fixně, přičemž se v metodice doporučuje odvozovat její výši od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, ve kterém vznikla bolest, resp. nárok na její odčinění. Tento statistický údaj je jednoduše zjistitelný z webových stránek Českého statistického úřadu⁹⁵. V roce 2014 činila takto vymezená hrubá mzda 25 686 Kč.⁹⁶ Částka odpovídající hodnotě jednoho bodu bude proto pro nároky na odčinění vytrpěných bolestí vzniklých v roce 2015 činit 256,86 Kč. Zaokrouhlení na celé koruny se pak provede toliko ve vztahu k výsledné částce, nikoli k hodnotě

⁹² *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 3.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

⁹³ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): B. Přehled bolesti (sazby bodového hodnocení)* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/72908973.pdf/B%20-%20Přehled%20bolesti%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/72908973.pdf/B%20-%20Přehled%20bolesti%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

⁹⁴ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 3.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

⁹⁵ *Český statistický úřad/ČSU* [online]. 2015 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z

WWW:<<https://www.czso.cz>>.

⁹⁶ *Český statistický úřad. Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z

WWW:<<https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>>.

jednoho bodu.⁹⁷

Vznik bolesti je vázán na akutní fázi bolestivého stavu, přičemž výši nároku lze vyčíslit až v době stabilizace bolesti. Každý bolestivý stav se hodnotí samostatně. Jako otevřená rána ve smyslu součásti bolesti utrpěné při protiprávním jednání nebo škodní události se hodnotí toliko první operace u zlomenin a uzavřených poranění kostí či jiných systémů organismu. Případně další operace nebo obdobné invazivní zákroky se proto hodnotí samostatně podle položek odpovídajících charakteru zásahu při prováděném výkonu. Otevřené zlomeniny však nejsou klasifikovány jako samostatný typ zlomeniny. Jejich charakter se tudíž projeví ve výsledném bodovém ohodnocení spočívajícím v součtu bodového ohodnocení samotné zlomeniny a zasažených povrchových částí organismu. V případě, že v části B metodiky chybí výslovná sazební položka pro určité postižení organismu, použije se pro účely jejího bodového ohodnocení položka, která se takovému postižení svou povahou a závažností nejvíce blíží. Funkční nebo anatomická ztráta končetiny či orgánu dle metodiky nepředstavuje limit, který by v případech mnohočetných poranění nemohl být přesažen, je-li bolest intenzivnější a léčení náročnější než samotné odnětí končetiny či orgánu tam, kde to není pojmově vyloučeno. V takovém případě ale nesmí být výše náhrady nepřiměřená.⁹⁸

Vyskytnou-li se v průběhu léčby komplikace, které jsou v příčinné souvislosti s protiprávním jednáním nebo škodní událostí, může být výše náhrady odčinnující bolest ve vztahu k položkám, kterých se takovéto komplikace týkají, zvýšena za předpokladu, že základní ohodnocení závažnost způsobené újmy dostatečně nevystihuje.⁹⁹ V této

⁹⁷ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 3.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

⁹⁸ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 3-4.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

⁹⁹ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 4.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

souvislosti rozlišuje metodika následující stupně komplikací a jim přiřazené procentní sazby zvýšení náhrady:

- *„Komplikace lehká – do 5 % – vyžaduje krátkodobou léčbu, neprodlouží léčbu pro základní diagnózu. Nemá prokazatelný vliv na celkový stav (např. povrchní rozpad nebo infekce rány, psychická alterace).*
- *Komplikace středně závažná – do 10 % – vyžaduje dlouhodobou léčbu nebo další operaci, může prodloužit léčbu pro základní diagnózu nebo vyžaduje další operace (např. flebotrombóza, selhání osteosyntézy, hluboká infekce rány, compartment syndrom).*
- *Komplikace závažná – do 15 % – v akutní fázi prudce zhorší zdravotní stav, vyžaduje intenzivní léčbu místní nebo celkovou, více reoperací (např. rozpad anastomozy, pneumonie, břišní compartment syndrom).*
- *Komplikace těžká – do 20 % – celková, přechodně ohrožuje život, závažně ohrožuje zdraví (např. orgánové selhání nebo kardiopulmonální resuscitace).“¹⁰⁰*

Jelikož metodika vychází z pojmového vymezení bolesti inspirovaného bodovou vyhláškou, bodové sazby obsažené v části B zprostředkovávají nejen odčinění fyzické bolesti, ale i s ní spojeného nepohodlí, stresu, obtíží, a to v rozsahu, ve kterém bolestivé stavy klasifikované v části B obvykle doprovázejí.¹⁰¹

Nad rámec částky peněžité náhrady stanovené podle výše uvedených kritérií metodika nakonec výslovně uvádí možnost jejího zvýšení za účelem odčinění okolností hodných zvláštního zřetele ve smyslu § 2957 NOZ. Takovéto zvýšení je korigováno pouze požadavkem přiměřenosti celkové částky peněžité náhrady odčínující vytrpěné bolesti ve vztahu k dalším nárokům vyplývajícím z nemajetkové újmy při ublížení na

¹⁰⁰ tamtéž.

¹⁰¹ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 3.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

zdraví.¹⁰²

Při určování výše peněžité náhrady odčínující ztížení společenského uplatnění se metodika od čistě etiologického přístupu bodové vyhlášky odklonila. Výhodiskem jejího přístupu je Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (dále jen „MKF“) ¹⁰³, vypracovaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO).

MKF se skládá ze čtyř základních částí, tzv. komponent (1. Tělesné funkce, 2. Tělesné struktury, 3. Aktivity a participace, 4. Faktory prostředí). Pro účely určování výše peněžité náhrady odčínující ztížení společenského uplatnění by pak měla sloužit zejména upravená verze třetí komponenty MKF (Aktivity a participace), která tvoří obsah části C metodiky¹⁰⁴.

Náplní takto upravené komponenty Aktivity a participace je přehled položek neboli domén v devíti kapitolách, které představují různé oblasti společenského zapojení, resp. uplatnění. Rozsah ztížení společenského uplatnění by se měl podle metodiky hodnotit aplikací tzv. kvalifikátorů kapacity a výkonu na jednotlivé domény, resp. kapitoly části C metodiky. Kvalifikátor kapacity vyjadřuje celkovou ztrátu potenciálu poškozeného uplatnit se v jednotlivých doménách bez využití kompenzačních pomůcek (tzv. facilitátorů) ve srovnání s obdobím předcházejícím trvalým zdravotním dopadům způsobeným ublížením na zdraví, resp. ve srovnání s obdobím tzv. předchorobí.¹⁰⁵ Kvalifikátor výkonu naopak užití facilitátorů

¹⁰² *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 4.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

¹⁰³ *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví* [online]. 2008 [cit. 2015-02-15].

Dostupné z

WWW:<http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf>

¹⁰⁴ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): C. Aktivity a Participace - Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (Světová zdravotnická organizace WHO)* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

¹⁰⁵ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 7.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

zohledňuje.¹⁰⁶ Půjde o takové kompenzační pomůcky, které jsou standardně dostupné (zpravidla hrazené z prostředků veřejného zdravotního pojištění) nebo které byly poškozenému prokazatelně zajištěny osobou, které v daném případě vznikla povinnost k náhradě škody, popřípadě jejím pojistitelem, a jsou zahrnuty v kapitole 1 čtvrté komponenty MKF (Produkty a technologie).¹⁰⁷ Procentní vyjádření snížení výkonu v rámci jednotlivých domén, resp. kapitol části C metodiky proto může být z povahy věci nižší nežli procentní hodnota kvalifikátoru kapacity. Bude-li tomu tak, stanoví se procentní hodnota vyjadřující celkové omezení poškozené osoby ve vztahu ke konkrétní doméně průměrem procentních hodnot kvalifikátoru kapacity a kvalifikátoru výkonu.¹⁰⁸

Kvalifikátory se určí podle následující stupnice obtíží:

- „0 – žádná obtíž (nepřítomná, zanedbatelná) - 0–4 % - osoba nemá a nepociťuje žádný problém
- 1 – lehká obtíž (mírná, nízká) - 5–24 % - problém je přítomen méně než 25 % času s intenzitou, kterou může osoba tolerovat (je dobře snesitelný), a který se stal zřídka během posledních 30 dní
- 2 – středně těžká obtíž (zřetelná větší) - 25–49 % - problém je přítomen méně než 50 % času s intenzitou, která zasahuje do každodenního života (je zřetelný), a který se děje občas během posledních 30 dní;
- 3 – těžká obtíž (vysoká, extrémní) - 50–95 % - problém je přítomen více než 50 % času s intenzitou, která částečně rozvrací každodenní život osoby (značně velký), a který se děje často během posledních 30 dní
- 4 – úplná obtíž (úplná) - 96–100 % - problém je přítomen více než 95 % času s intenzitou, která zcela rozvrací každodenní život osoby (obtíže jsou nesnesitelné nebo je funkce nemožná), a který se děje každý den během posledních 30 dní.“¹⁰⁹

Není-li možné přesnější určení, stanoví se úroveň kvalifikátorů v rámci jednotlivých položek části C metodiky hodnotou průměru procentního rozpětí stupně, který

¹⁰⁶ tamtéž.

¹⁰⁷ tamtéž.

¹⁰⁸ tamtéž.

¹⁰⁹ tamtéž.

v posuzovaném případě odpovídá existujícím obtížím. Výjimkou budou stupně 0 (hodnota kvalifikátoru 0 %) a 4 (hodnota kvalifikátoru 100 %).¹¹⁰

V zájmu celkového zhodnocení trvalých dopadů ublížení na zdraví na společenské uplatnění poškozené osoby se stanoví procentní hodnota výsledného kvalifikátoru všech domén, resp. kapitol uvedených v části C metodiky, ze kterých se metodou váženého průměru vypočítá procentní hodnota celkového ztížení společenského uplatnění, přičemž hodnota 100 % by vyjadřovala kompletní a celkové vyřazení poškozené osoby ze všech relevantních sfér života.¹¹¹

K hodnocení ztížení společenského uplatnění by mělo dojít až v době relativního ustálení zdravotního stavu poškozené osoby. Dle metodiky půjde zpravidla o jeden rok, přičemž ve výjimečných případech možno uvažovat i o delší době, až do dvou let.¹¹²

Zjištěnou procentní hodnotu celkového ztížení společenského uplatnění bude v konečném důsledku nutno vyjádřit ve výši peněžité náhrady, která by ho měla odčinit. Nevyhnutným předpokladem takového převodu je zcela logicky stanovení výše peněžité náhrady, která by odpovídala absolutnímu vyřazení poškozené osoby ze všech relevantních sfér života. Ani tuto částku metodika neurčuje fixně, když stanoví, že se bude rovnat 400násobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, ve kterém nastalo ustálení zdravotního stavu poškozené osoby.¹¹³ Výše peněžité náhrady odčítající ztížení společenského uplatnění tak bude závislá na stejném statistickém údaji, jako tomu je v případě odčítování vytrpěných bolestí, zjistitelném z webových stránek Českého statistického úřadu¹¹⁴. Jelikož v roce 2014 činila takto vymezená hrubá

¹¹⁰ tamtéž.

¹¹¹ tamtéž.

¹¹² *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 5. Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

¹¹³ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 8. Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

¹¹⁴ *Český statistický úřad/ČSU* [online]. 2015 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW:<<https://www.czso.cz>>.

mzda 25 686 Kč¹¹⁵, částka odpovídající absolutnímu vyřazení poškozené osoby ze všech relevantních sfér života bude pro nároky na odčinění ztížení společenského uplatnění, ve vztahu ke kterým nastalo ustálení zdravotního stavu v roce 2015 činit 10 274 400 Kč. V konkrétním případě pak bude částka představující základní ohodnocení ztráty společenského uplatnění vyjádřena procentním podílem z částky stanovené pro základní ohodnocení absolutního vyřazení poškozené osoby ze všech relevantních sfér života, odpovídajícím procentní hodnotě celkového ztížení společenského uplatnění zjištěné výše popsaným postupem.¹¹⁶

Takováto základní částka může být posléze v zájmu individualizace peněžité náhrady odčínující ztížení společenského uplatnění zohledňující i zvláštnosti každého jednotlivého případu modifikována výjimečnými okolnostmi na straně poškozené osoby (věk, výjimečné zapojení do společenských aktivit před ublížením na zdraví, popřípadě ztráta skutečně lepší budoucnosti, resp. kariéry) i na straně osoby, které povinnost k náhradě škody vznikla (okolnosti zvláštního zřetele hodné ve smyslu § 2957 NOZ).¹¹⁷ Ve vztahu ke korektivu věku stanoví metodika následující úrovně procentního zvýšení nebo snížení částky představující základní ohodnocení ztráty společenského uplatnění:

- ublížení na zdraví způsobené osobě ve věku 35–44 let (zvýšení o 10 %);
- ublížení na zdraví způsobené osobě ve věku 25–34 let (zvýšení o 20 %);
- ublížení na zdraví způsobené osobě ve věku 0–24 let (zvýšení o 30–35 %);
- ublížení na zdraví způsobené osobě ve věku 55–69 let (snížení o 10 %);
- ublížení na zdraví způsobené osobě ve věku 70 let a více (snížení o 20 %).¹¹⁸

¹¹⁵ Český statistický úřad. *Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z WWW:<<https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>>.

¹¹⁶ Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 8. Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

¹¹⁷ tamtéž.

¹¹⁸ Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 8-9. Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

Úroveň zapojení poškozené osoby do společenských aktivit před ublížením na zdraví pak bude zohledněna následovně:

- nadprůměrné zapojení do společenských aktivit (zvýšení o 10 %);
- výjimečně intenzivní zapojení do společenských aktivit (zvýšení o 20 %);
- zcela mimořádné zapojení do společenských aktivit (zvýšení o 30 %);
- podprůměrné zapojení do společenských aktivit (snížení o 10 %);
- prakticky žádné zapojení do společenských aktivit (snížení o 20 %).¹¹⁹

Zohlednění okolností hodných zvláštního zřetele ve smyslu § 2957 NOZ nechává metodika na uvážení soudu s doporučením, aby po celkovém zvýšení nepřesáhla peněžitá náhrada odčínující ztížení společenského uplatnění dvojnásobek její základní částky.¹²⁰

Jak při posuzování vytrpěných bolestí, tak i při posuzování ztížení společenského uplatnění metodika doporučuje, aby byly při dokazování v případném soudním řízení využity znalecké posudky vypracované znalci v oboru zdravotnictví, odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví, splňujícími kvalifikační předpoklady stanovené v části D metodiky (Technická část)¹²¹, mezi které patří mimo jiné i absolvování zpoplatněného specializovaného kursu prováděného 1. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy v Praze ve spolupráci se Společností medicínského práva¹²² (dále jen „specializovaný kurs“). Samotné znalecké posudky by pak měly být podle metodiky zpracovávány, v zájmu technické podpory a garance správnosti

¹¹⁹ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 9.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

¹²⁰ tamtéž.

¹²¹ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): D. Technická část* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15].

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/59852789.pdf/D.%20Technická%20část.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/59852789.pdf/D.%20Technická%20část.pdf)>.

¹²² *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): D. Technická část* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 1.

Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/59852789.pdf/D.%20Technická%20část.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/59852789.pdf/D.%20Technická%20část.pdf)>.

výpočtu, prostřednictvím za tímto účelem soukromou obchodní společností vytvořeného zpoplatněného webového rozhraní „Nemajetková újma na zdraví“¹²³ (dále jen „webové rozhraní“).

Nutno poznamenat, že metodika není dílem uzavřeným a neměnným. Od března 2014 probíhají práce na výkladu podrobnější, třístupňové klasifikace komponenty Aktivity a participace MKF, která by měla v takovéto upravené podobě sloužit pro účely metodiky v budoucnu¹²⁴, přičemž průběžně pokračují také práce na zdokonalení klasifikace bolestivých stavů¹²⁵.

3.3 Majetková újma

Způsob a rozsah náhrady majetkové újmy při ublížení na zdraví upravuje NOZ ve speciálních ustanoveních § 2960, § 2962 – § 2964 a § 2968.

3.3.1 Náhrada nákladů spojených s péčí o zdraví

V ustanovení § 2960 vymezuje NOZ nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s péčí o zdraví poškozené osoby, s péčí o její osobu nebo její domácnost.

Jelikož zákon stanoví, že osoba, které vznikla ve vztahu k ublížení na zdraví povinnost k náhradě škody nahradí takto vymezené náklady tomu, kdo je vynaložil, neomezuje se aktivní legitimace v případném sporu jenom na samotného poškozeného.

Tato náhrada má jednorázový charakter. Jelikož ale může jít z povahy věci o relativně dlouhodobě vynakládané náklady, které můžou ve svém součtu dosáhnout

¹²³ *Nemajetková újma na zdraví* [online]. 2014 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z WWW:<<http://www.ztizeni.cz>>.

¹²⁴ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 10. Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

¹²⁵ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. s. 3. Dostupné z

WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

značné výše, zákon dává aktivně legitimované osobě možnost požadovat od škůdce složení přiměřené zálohy.

3.3.2 Peněžité dávky

Peněžítými dávkami neboli peněžitým důchodem vymezeným v ustanoveních § 2962 - § 2964 NOZ pak bude nahrazována ztráta na výdělku po dobu pracovní neschopnosti (§ 2962), ztráta na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě (§ 2963 odst. 1), zvýšená námaha nebo úsilí vynakládané poškozeným k dosažení výdělku po skončení pracovní neschopnosti (§ 2963 odst. 2) a ztráta na důchodu (§ 2964). Ustanovení § 2968 NOZ pak dává soudu možnost přiznat poškozenému namísto peněžitého důchodu tzv. odbytné, požádá-li o to poškozený a shledá-li pro to soud důležitý důvod.

4 *The tort of negligence*

4.1 **Obecné předpoklady vzniku odpovědnosti z *tort of negligence***

Obecné předpoklady vzniku odpovědnosti z *tort of negligence* tvoří:

- a) právní povinnost škůdce nezpůsobit poškozenému určitou újmu (*duty of care*);
- b) porušení právní povinnosti škůdce nezpůsobit poškozenému určitou újmu jednáním škůdce, které nedosahuje úrovně vyžadovaného standardu řádné péče (*breach*);
- c) příčinná souvislost (faktická i právní) mezi porušením právní povinnosti škůdce nezpůsobit poškozenému určitou újmu jednáním škůdce, které nedosahuje úrovně vyžadovaného standardu řádné péče a újmou vzniklou poškozenému (*causation and remoteness*).¹²⁶

4.1.1 *Duty of care*

Duty of care je primárním a zcela zásadním předpokladem vzniku odpovědnosti z *tort of negligence*.¹²⁷ Neměl-li totiž škůdce v konkrétním případě vůči poškozenému *duty of care*, spočívající v povinnosti nezpůsobit mu určitou újmu, stává se zkoumání dalších obecných předpokladů odpovědnosti z *tort of negligence* bezpředmětným.¹²⁸

Existence *duty of care* je otázkou právního, resp. právně-politického charakteru.¹²⁹ Základní autoritou pro její posouzení je v současnosti rozhodnutí Sněmovny lordů ve věci *Caparo Industries plc v. Dickman* [1990] 2 AC 605¹³⁰, podle kterého se existence *duty of care* posuzuje v první řadě podle přímých, nebo alespoň analogických precedentů. Není-li jich, musí být pro stanovení nové *duty of care* splněny následující předpoklady:

¹²⁶ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 38.

¹²⁷ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 54

¹²⁸ tamtéž.

¹²⁹ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 39.

¹³⁰ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 58.

- předvídatelnost způsobení určité újmy poškozeného jednáním škůdce (*reasonable foreseeability*);
- blízký vztah mezi škůdcem a poškozeným (*proximity*); a
- vytvoření nové *duty of care* je za daných okolností férové, spravedlivé a rozumné (*fairness, justness and reasonableness*).

Ve vztahu k takto vymezeným předpokladům dovození nové *duty of care* pak lze mít za to, že tato relativně vágní kritéria slouží do značné míry pouze k zastření hodnotového, resp. právně-politického uvážení soudů, zdali je v konkrétním případě stanovení nové *duty of care* namístě.¹³¹

Jelikož je ale ve velké většině případů možné relevantní precedent dohledat, existence *duty of care* v praxi sporná nebývá.¹³² V kontextu odpovědnosti z *tort of negligence* při ublížení na zdraví pak možno jako příklad uvést případy zdravotnickými pracovníky poskytované zdravotní péče (zahrnující diagnostiku, radu nebo léčbu), ve kterých je existence *duty of care* ve vztahu k příjemci takovéto zdravotní péče pokládána takřka za samozřejmou, přičemž je jenom stěží představitelná situace, ve které by zdravotnický pracovník ve sporu vyplývajícím z poskytnuté zdravotní péče argumentoval její neexistencí.¹³³

Ve světle výše uvedeného tak možno koncept *duty of care* ve srovnání s obecnými předpoklady vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody charakterizovat jako inkrementálně dotvářenou soustavu dílčích prevenčních povinností, v jejichž porušení spočívá protiprávnost škůdcova jednání nedosahujícího úrovně vyžadovaného standardu řádné péče.

4.1.2 *Breach*

Existovala-li tedy mezi škůdcem a poškozeným v konkrétním případě *duty of care* ve vztahu ke způsobené újmě, bude škůdce činěn odpovědným z *tort of negligence* pouze za předpokladu, že jeho jednání, které ke vzniku dané újmy vedlo, nedosahovalo

¹³¹ CANE, Peter. *Atiyah's accidents, compensation and the law*. 8th ed. New York: Cambridge University Press, 2013. s. 66.

¹³² HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 39.

¹³³ JACKSON, Emily. *Medical law: text, cases, and materials*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 104.

úrovně vyžadovaného standardu řádné péče (*standard of care*).

Obdobně jako v případě vyvratitelných právních domněnek zavinění z nedbalosti stanovených v § 2912 NOZ, *breach* je založen na objektivizovaném, diferencovaném a konkretizovaném standardu řádné péče, vyjádřeném právním konstruktem „rozumného člověka“ (*reasonable man*).

Jednání škůdce tedy bude poměřováno s imaginárním, přiměřeně pečlivým (*reasonably careful*) jednáním „rozumného člověka“ v postavení a v situaci, resp. v okolnostech, ve kterých se v době svého jednání nacházel škůdce.¹³⁴

Jelikož je model „rozumného člověka“ objektivizovaný, nebude se úroveň vyžadovaného standardu řádné péče lišit v závislosti od individuálních vlastností nebo zkušeností konkrétního škůdce.¹³⁵ Jako výstižný příklad aplikace objektivizované úrovně vyžadovaného standardu řádné péče pak lze uvést rozhodnutí v případě *Nettleship v. Weston* [1971] 2 QB 691, podle kterého byla zaučující se řidička odpovědná z *tort of negligence* spočívajícího v ublížení na zdraví způsobeném jejím instruktorem při dopravní nehodě, jelikož její řízení v době nehody nedosahovalo (přičemž z titulu její kvality zaučující se řidičky ani objektivně dosahovat nemohlo) objektivizovaného standardu řádné péče na úrovni zkušeného, zručného a pečlivého řidiče.

K diferenciaci, resp. konkretizaci objektivizovaného standardu řádné péče pak v *common law* týkajícím se *tort of negligence* dochází ve vztahu k dětem, jednání kterých je poměřováno s imaginárním, přiměřeně pečlivým (*reasonably careful*) jednáním „rozumného dítěte“ ve věku škůdce¹³⁶, a osobám hlásícím se ke zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti, kterých jednání, vyžadující si uplatnění takovéto zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti je poměřováno s imaginárním, přiměřeně pečlivým (*reasonably careful*) jednáním „rozumného příslušníka daného povolání nebo stavu“ s průměrnou, resp. obvyklou odborností v relevantním oboru¹³⁷.

Takto vymezený standard řádné péče však sehrává při vzniku odpovědnosti z *tort of negligence* zcela odlišnou roli ve srovnání s jeho funkcí v rámci ustanovení

¹³⁴ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s.197-198.

¹³⁵ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s.199-200.

¹³⁶ *Orchard v. Lee* [2009] EWCA Civ 295.

¹³⁷ *Bolam v. Friern Hospital Management Committee* [1957] 1 WLR 582.

§ 2912 NOZ. Nedosažení úrovně vyžadovaného standardu řádné péče totiž v kontextu *tort of negligence* nesměřuje k dovození psychického vztahu škůdce k jeho jednání a jím způsobené újmě, ale (pouze) ke kvalitativnímu hodnocení jeho jednání¹³⁸, podmiňujícímu dovození jeho protiprávnosti, nedosahuje-li v konkrétním případě vyžadované úrovně standardu řádné péče, za současné existence *duty of care* mezi škůdcem a poškozeným ve vztahu ke způsobené újmě.

4.1.3 *Causation and remoteness*

Posledním z obecných předpokladů vzniku odpovědnosti z *tort of negligence* je faktická a právní příčinná souvislost (*causation and remoteness*) mezi porušením *duty of care* jednáním škůdce nedosahujícím úrovně vyžadovaného standardu řádné péče (*breach*) a újmou vzniklou poškozenému.

Obdobně jako tomu je v případě faktické příčinné souvislosti dovozované českou právní vědou, *common law* týkající se *tort of negligence* vychází při jejím posuzování primárně z teorie podmínky (*but for test*).¹³⁹ Jak už ale bylo nastíněno v podkapitole 1.2.3 této práce, odlišná je vyžadovaná míra přesvědčivosti důkazu. Na rozdíl od důkazního standardu hraničícího s praktickou jistotou vyžadovaného dlouholetou judikaturou v České republice, resp. důkazního standardu na úrovni 70 % - 80 % potvrzeného v kontextu medicínskoprávních sporů rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2014 (25 Cdo 1628/13), se totiž *common law* v případě *tort of negligence* spokojí se standardem převažující pravděpodobnosti (*balance of probabilities*).¹⁴⁰ Poškozený tak musí prokázat, že pravděpodobnost, se kterou byla jeho újma způsobena porušením *duty of care* jednáním škůdce nedosahujícím úrovně vyžadovaného standardu řádné péče (*breach*), je vyšší než 50 % anebo, vyjádřeno jinými slovy, že je pravděpodobnější než ne, že bez porušení *duty of care* jednáním škůdce nedosahujícím vyžadované úrovně standardu řádné péče (*breach*) by ke vzniku jeho újmy nedošlo.¹⁴¹ I aplikace nižšího důkazního standardu převažující pravděpodobnosti však může vést k diskutabilním výsledkům. *Common law* týkající se

¹³⁸ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 40.

¹³⁹ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 225.

¹⁴⁰ tamtéž.

¹⁴¹ tamtéž.

tort of negligence se proto v případech ublížení na zdraví či usmrcení, resp. medicínskoprávních sporů, zabývalo mezi jiným také možností zavedení doktríny ztráty naděje (*loss of chance*), která by umožňovala nahradit, resp. odčinit alespoň část újmy poškozeného i v případech, ve kterých je sice pravděpodobnější než ne, že i bez porušení *duty of care* jednáním škůdce nedosahujícím úrovně vyžadovaného standardu řádné péče (*breach*) by ke vzniku újmy poškozeného stejně došlo, no jednáním škůdce byla snížena i tak už relativně nepravděpodobná možnost zabránění vzniku újmy poškozeného.

Prozatím posledním z případů, ve kterém se Sněmovna lordů k možnosti využití doktríny *loss of chance* v medicínskoprávním kontextu vyjádřila je už zmiňovaný případ *Gregg v. Scott* [2005] UKHL 2, kterým argumentoval Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 12. 8. 2008 (sp. zn. I. ÚS 1919/08), vybízejícím obecné soudy k aplikaci této doktríny v medicínskoprávních sporech. V případě *Gregg v. Scott* se jednalo o poškozeného, který konzultoval lékaře ohledně útvaru, který se mu vytvořil pod ramenem. Lékař porušil *duty of care*, kterou měl ve vztahu k tomuto poškozenému tím, že v rozporu s vyžadovaným standardem řádné péče (*breach*) tento útvar nedagnostikoval jako maligní. V důsledku jeho pochybení rakovina progredovala a adekvátní léčba byla opožděna o 9 měsíců. Za tuto dobu se ale snížila statistická šance poškozeného na vyléčení z původních 42 % na 25 %. Jelikož byla i původní šance poškozeného na vyléčení nižší než 50 %, při aplikaci teorie podmínky (*but for test*) nebylo možné prokázat příčinnou souvislost mezi pochybením lékaře při diagnostice a újmou poškozeného. Ten se proto domáhal náhrady újmy alespoň v rozsahu 17 %, reflektujícím ztrátu naděje na vyléčení způsobenou pochybením lékaře. Aplikaci doktríny ztráty naděje (*loss of chance*) v kontextu ublížení na zdraví či usmrcení, resp. medicínskoprávních sporů však Sněmovna lordů většinovým rozhodnutím odmítla.

Právní příčinná souvislost (*remoteness*) je v *common law* týkajícím se *tort of negligence* dovozována v první řadě, obdobně jako v české vědě občanského práva, teorií adekvátnosti. Škůdci tedy vznikne odpovědnost z *tort of negligence* pouze ve vztahu k takové újmě, která byla v době jejího způsobení předvídatelná, přičemž předvídatelnost posuzujeme s ohledem na objektivizovaný, diferencovaný a konkretizovaný právní konstrukt „rozumného člověka“ (*reasonable man*).¹⁴²

¹⁴² HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s.

Požadavek předvídatelnosti se v *common law* týkajícím se *tort of negligence* vztahuje pouze na druh způsobené újmy, resp. způsob jejího vzniku a nikoli na její rozsah. Uplatňuje se totiž doktrína tzv. *eggshell skull* neboli *thin skull rule*, podle které odpovídá škůdce za celý rozsah újmy způsobené porušením *duty of care* jednáním nedosahujícím úrovně vyžadovaného standardu řádné péče (*breach*), a to i v případě, že rozsah vzniklé újmy překračuje předvídatelnou úroveň z důvodu predispozice poškozeného ke vzniku závažnější újmy.¹⁴³ Klasickým příkladem aplikace této doktríny v praxi je v kontextu ublížení na zdraví případ *Smith v. Leech Brain & Co Ltd* [1962] 2 QB 405, ve kterém byl škůdce podle rozhodnutí soudu odpovědný z *tort of negligence* nejen za popálení rtu, nýbrž i za propuknutí rakoviny a následnou smrt poškozeného, kterého ret obsahoval v době před ublížením na zdraví buňky náchylné ke tvorbě rakoviny, přičemž jeho popálení dotehdy latentní rakovinotvorný proces spustilo. Pro případy ublížení na zdraví tedy bude platit, že za situace ve které bylo v době porušení *duty of care* jednáním nedosahujícím úrovně vyžadovaného standardu řádné péče (*breach*) předvídatelné ublížení na zdraví (v tomto případě fyzického charakteru), je otázka rozsahu způsobené újmy nebo predispozice poškozeného ke vzniku újmy z pohledu příčinné souvislosti irelevantní, jelikož škůdce bude odpovídat za ublížení na zdraví v celém rozsahu.

Při posuzování právní příčinné souvislosti pak bude v *common law* týkajícím se *tort of negligence* nakonec brán zřetel i na případné přerušení příčinné souvislosti, resp. příčinného řetězu mezi porušením *duty of care* jednáním škůdce nedosahujícím úrovně vyžadovaného standardu řádné péče (*breach*), stojícím na počátku příčinného řetězu, a konečnou újmou vzniklou poškozenému. V závislosti od skutkových okolností konkrétního případu bývá takovéto přerušení příčinné souvislosti shledáváno zejména v případech úmyslného protiprávního jednání (*deliberately wrongful act*) třetí osoby¹⁴⁴, vstupujícího do relevantního příčinného řetězu, anebo jiného jejího jednání zakládajícího jí odpovědnost z *tort of negligence*, za předpokladu, že v době jednání prvotního škůdce nebylo velmi pravděpodobné (*very likely*), že v důsledku jeho *tort of negligence* k takovémuto jednání třetí osoby dojde¹⁴⁵.

247.

¹⁴³ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s.

250.

¹⁴⁴ *Weld-Blundell v. Stephens* [1920] AC 956.

¹⁴⁵ *Home Office v. Dorset Yacht Co Ltd* [1970] AC 1004.

5 Náhrady při ublížení na zdraví v anglickém právu

5.1 Základní rozsah a kategorizace

Anglické právo rozlišuje tzv. speciální a obecné náhrady jakožto dvě základní kategorie náhrad při ublížení na zdraví. Speciální náhrady (*special damages*) pozůstávají z náhrady té části újmy poškozeného, která je v době soudního řízení přesně kvantifikovatelná. Tato kategorie tedy zahrnuje nahrazovanou majetkovou újmu (*pecuniary loss*), která vznikla poškozenému před zahájením soudního řízení nebo v jeho průběhu. Obecné náhrady (*general damages*) pak zahrnují nahrazovanou majetkovou újmu, o které se předpokládá, že by měla poškozenému vzniknout po skončení soudního řízení a jeho nahrazovanou nemajetkovou újmu (*non-pecuniary loss*).¹⁴⁶

5.2 Nemajetková újma

Náhrada nemajetkové újmy při ublížení na zdraví (*non-pecuniary loss*) je v anglickém právu poskytována v rámci nároku označovaného jako *pain, suffering and loss of amenity*. Slovy českého jazyka půjde o odčinění bolesti, utrpení a ztráty „radosti ze života“. Tento nárok má v anglickém právu jednotný a celistvý charakter. S výjimkou případů náhrady nemajetkové újmy způsobené poškozené osobě, která ji nepociťuje z důvodu stavu bezvědomí, tak budou obě základní složky tohoto nároku (*pain and suffering, loss of amenity*) nahrazovány společně, jedinou a vnitřně nerozčleněnou náhradou.¹⁴⁷

5.2.1 *Pain and suffering*

Bolestí (*pain*) se v anglickém právu za účelem její náhrady rozumí nejen fyzická bolest, ale i omezení, resp. nepohodlí (*discomfort*) způsobené ublížením na zdraví nebo léčbou vzniklého zdravotního dopadu.¹⁴⁸ Utrpení (*suffering*) je pak vymezeno jako

¹⁴⁶ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 564-565.

¹⁴⁷ HARRIS, Donald; CAMPBELL, David; HALSON, Roger. *Remedies in contract and tort*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2006. s. 371.

¹⁴⁸ HARRIS, Donald; CAMPBELL, David; HALSON, Roger. *Remedies in contract and tort*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2006. s. 377.

duševní strádání, které poškozený v důsledku ublížení na zdraví, resp. způsobeného zdravotního dopadu pociťuje.¹⁴⁹ Takto vymezená kategorie bolesti a utrpení se tedy do značné míry ponášá na pojetí bolesti v bodové vyhlášce, resp. metodice. Podle paragrafu 1, odstavce 1, písmene b) Administration of Justice Act 1982 pak soud při určování výše náhrady za bolest a utrpení zohlední i způsobené nebo očekávané duševní strádání poškozeného v důsledku vědomí o snížení jeho předpokládané délky života, způsobeném ublížením na zdraví. Nutno dodat, že bolest a utrpení (*pain and suffering*) jsou v *common law* hodnoceny na subjektivním principu a tudíž budou nahrazovány pouze v rozsahu, v jakém jich poškozená osoba vnímala, resp. pociťovala.¹⁵⁰ V případě poškozeného, který se v důsledku ublížení na zdraví dostal do stavu bezvědomí se proto bolest a utrpení nahrazovat nebude.¹⁵¹

5.2.2 *Loss of amenity*

Pod pojem „ztráta radosti ze života“ (*loss of amenity*) zahrnuje anglické právo takovou část nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví, která spočívá v samotném ublížení na zdraví (*the injury itself*) a na něj navazující ztrátě radosti ze života (*enjoyment of life*).¹⁵² Obdobně jako tomu je v případě nároku na odčinění ztížení společenského uplatnění v českém právu, je takováto ztráta radosti ze života v anglickém právu spatřována v následcích ublížení na zdraví, které omezují poškozeného v možnosti plnohodnotného zapojení do aktivit, kterým se věnoval v době před ublížením na zdraví.¹⁵³ Ztráta „radosti ze života“ (*loss of amenity*) je, na rozdíl od bolesti a utrpení (*pain and suffering*), hodnocena na objektivním principu.¹⁵⁴ Nahrazována tedy bude i ve vztahu k poškozenému, který se v důsledku ublížení na zdraví dostal do stavu bezvědomí.¹⁵⁵

¹⁴⁹ HARRIS, Donald; CAMPBELL, David; HALSON, Roger. *Remedies in contract and tort*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2006. s. 378.

¹⁵⁰ HARRIS, Donald; CAMPBELL, David; HALSON, Roger. *Remedies in contract and tort*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2006. s. 377.

¹⁵¹ *Wise v. Kaye* [1962] 1 Q.B. 638; *H West & Sons v. Sheppard* [1964] AC 326; *Lim Poh Choo v. Camden and Islington Area Health Authority* [1980] AC 174.

¹⁵² OGUS, A.I. Damages for lost amenities: for a foot, a feeling or a function? *Modern law review*. 1972, roč. 35, č. 1, s. 2.

¹⁵³ HARRIS, Donald; CAMPBELL, David; HALSON, Roger. *Remedies in contract and tort*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2006. s. 378.

¹⁵⁴ tamtéž.

¹⁵⁵ *Wise v. Kaye* [1962] 1 Q.B. 638; *H West & Sons v. Sheppard* [1964] AC 326; *Lim Poh Choo v. Camden and Islington Area Health Authority* [1980] AC 174.

5.2.3 Stanovení výše náhrady

Anglické právo je v případech náhrady nemajetkové (i majetkové) újmy při ublížení na zdraví založeno, stejně jako ustanovení § 2958 NOZ, na zásadě plné kompenzace (*full compensation*).¹⁵⁶ Obtížnost důsledného naplnění této zásady byla velmi pregnantně vyjádřena v rozhodnutí případu Heil v. Rankin [2001] QB 272: „*Jednoduchý vzorec pro konverzi bolesti a utrpení, ztráty funkčnosti, ztráty radosti ze života a postižení, které poškozená osoba utrpěla, na peněžitou náhradu neexistuje. Jákýkoliv konverzní postup musí být z povahy věci umělý.*“

Zásada plné kompenzace nemajetkové újmy při ublížení na zdraví byla v anglickém právu tradičně interpretována ve smyslu požadavku spravedlivé a rozumné kompenzace (*fair and reasonable compensation*).¹⁵⁷ Takovýto požadavek tvořil součást poučení poroty soudcem ještě v době, kdy se o náhradě újmy při ublížení na zdraví rozhodovalo porotním soudnictvím, přičemž sloužil zejména jako zábrana přehnaného zvyšování náhrad (*inflation of awards*).¹⁵⁸ Požadavek spravedlivé a rozumné kompenzace nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, který snad možno z titulu jeho účelu považovat za určitou obdobu zásad slušnosti ve smyslu § 2958 NOZ, byl v *common law* postupně vymezován částkovými kritérii. Náhrada nemajetkové újmy při ublížení na zdraví by tedy například měla být stanovována ve výši respektující obecnou úroveň životních nákladů a aktuální společenskou situaci (ve smyslu společenské přijatelnosti).¹⁵⁹ Pozornost by pak měla být věnována i relativní spravedlnosti, a to nejen mezi poškozeným a škůdcem v konkrétním případě, ale i obecně, směrem dovnitř množin škůdců a poškozených.¹⁶⁰

Právě požadavek relativní spravedlnosti, proporcionality či konzistentnosti přístupu k případům shodujícím se v podstatných znacích vedl k opuštění porotního soudnictví ve sporech týkajících se ublížení na zdraví. Významným bylo v této souvislosti mezi jiným i rozhodnutí v případě Ward v. James [1966] 1 Q.B. 273, ve kterém byl odklon od porotního soudnictví odůvodňován vysokým stupněm erudice

¹⁵⁶ HARRIS, Donald; CAMPBELL, David; HALSON, Roger. *Remedies in contract and tort*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2006. s. 338.

¹⁵⁷ Phillips v. L.S.W. Ry. (1879) 4 Q.B.D. 406.

¹⁵⁸ OGUS, A.I. Damages for Lost Amenities: For a Foot, a Feeling or a Function? *Modern Law Review*. 1972, roč. 35, č. 1, s 4.

¹⁵⁹ Wise v. Kaye [1962] 1 Q.B. 638.

¹⁶⁰ Fletcher v. Autocar & Transporters Ltd. [1968] 2 Q.B. 322.

potřebným při stanovování výše náhrad ve sporech o náhradu újmy při ublížení na zdraví.

Opuštění porotního soudnictví mělo časem za následek standardizaci výše přiznávaných náhrad nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví ve formě tarifů dovozovaných z jednotlivých soudních rozhodnutí.¹⁶¹ Soudní praxe se proto čím déle, tím více opírala o tyto konvenční tarify, přičemž požadavek spravedlivé a rozumné kompenzace (*fair and reasonable compensation*), byť pořád formálně deklarován jako kritérium stanovování výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, působil (a působí) v praxi (pouze) jako korektiv tarifního systému.¹⁶²

Velký počet (ne vždy zcela konzistentních) relevantních soudních rozhodnutí roztroušených v různých sbírkách si však postupem času vyžádal vytvoření abstrahovaného přehledu, který by právní praxi poskytoval rychle dostupný a zároveň spolehlivý (základní) referenční rámec pro stanovování výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví. Kromě několika postupně vydávaných soukromých sbírek se nakonec chopila iniciativy *Judicial Studies Board* (toho času nazývána *Judicial College*), která je obdobou české Justiční akademie, a v roce 1992 bylo publikováno první vydání *guidelines*, zpracovaných její expertní skupinou.

5.2.4 *Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases*

Guidelines, v době uzavření rukopisu této práce už ve svém dvanáctém vydání, si dávají za cíl poskytnout logický a koherentní přehled konvenčních tarifů náhrady újmy při ublížení na zdraví dovozených soudní praxí, doplněný o poznatky expertní skupiny jejich autorů.¹⁶³

O tom, že jde o relativně autoritativní (i když striktně vzato právně nezávaznou) sbírku, resp. přehled, svědčí i fakt, že každé nové vydání je automaticky rozesíláno všem soudcům, kteří se v rámci své pravomoci setkávají s potřebou stanovování výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví.¹⁶⁴ Jelikož jsou však *guidelines* z povahy věci založeny na abstrakci relevantních soudních rozhodnutí pouze k určitému

¹⁶¹ OGUS, A.I. Damages for Lost Amenities: For a Foot, a Feeling or a Function? *Modern Law Review*. 1972, roč. 35, č. 1, s. 5.

¹⁶² Heil v. Rankin [2001] QB 272.

¹⁶³ BURNETT, Ian, Duncan; CARSON, Peter; MCKECHNIE, Stuart aj. *Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases*. 12th ed. New York: Oxford University Press, 2013. s ix.

¹⁶⁴ BURNETT, Ian, Duncan; CARSON, Peter; MCKECHNIE, Stuart aj. *Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases*. 12th ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. ix-x.

časovému okamžiku předcházejícímu jejich vydání, nemohou se soudy při rozhodování o náhradě újmy při ublížení na zdraví zaobírat ani bez prostudování relevantních rozhodnutí vynesných po době, která je v aktuálně dostupném vydání *guidelines* zohledněna tak, aby byl v jejich rozhodování brán zřetel i na měnící se míru inflace nebo poměr závažnosti jednotlivých zdravotních dopadů, například z důvodu medicínského pokroku.¹⁶⁵

Svojí koncepcí se *guidelines* ponášejí na zrušenou bodovou vyhlášku, resp. tu část metodiky, která upravuje stanovení výše peněžité náhrady odčínující vytrpěné bolesti. Obsahují totiž přehled nejčastěji se vyskytujících zdravotních dopadů ublížení na zdraví, uspořádaných podle postižených orgánů, resp. částí těla, kterým jsou přiřazeny tarify spočívající v minimální a maximální výši soudní praxí přiznávané peněžité náhrady nemajetkové újmy.

Pro potřeby určení konkrétní výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví obsahují jednotlivé položky také přehled relevantních kritérií její lokalizace v rámci rozpětí příslušného tarifu. Nutno poznamenat, že na rozdíl od metodiky zahrnují tarify stanoveny v *guidelines* nejen odčinění bolesti a utrpení (*pain and suffering*), ale i ztráty „radosti ze života“ (*loss of amenity*) jakožto obdob nároků vyplývajících z vytrpěných bolestí a ztížení společenského uplatnění ve smyslu § 2958 NOZ. Kritéria lokalizace konkrétní výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví v rámci rozpětí příslušného tarifu tak mohou směřovat, podle povahy věci, k posouzení jednoho nebo i obou výše zmíněných částí celistvého nároku na náhradu bolesti, utrpení a ztráty „radosti ze života“ (*pain, suffering and loss of amenity*). Kromě takto stanovených dílčích kritérií už ale *guidelines*, na rozdíl od metodiky, neobsahují žádná (další) obecná kritéria kvalifikující stanovené tarify. Ve vztahu k jednotlivým položkám se proto v *guidelines* kvalifikační kritéria liší v závislosti od toho, jak je pro případ určitého zdravotního dopadu ublížení na zdraví dovodila soudní praxe.

Pro případy velmi závažného poškození mozku (*severe brain damage*), které je společně s případy tetraplegie a úplné ztráty zraku i sluchu ohodnoceno nejvyšším (základním) nominálním tarifem (207 250 britských liber – 297 000 britských liber), tak například *guidelines* stanoví následující kritéria:

¹⁶⁵ BURNETT, Ian, Duncan; CARSON, Peter; MCKECHNIE, Stuart aj. *Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases*. 12th ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. x.

„Poškozená osoba bude v případech spadajících do vrchní části tohoto tarifu schopna alespoň základní úrovně vnímání. Takovéto případy můžou zahrnovat i osoby s určitou schopností plnit základní pokyny, s navrácenou funkcí otevírání očí, navráceným spánkovým vzorcem nebo posturálním reflexním pohybem. V těchto případech budou pozorovatelné jen malé nebo žádné známky smysluplné reakce na okolí, malá nebo žádná řečová schopnost, dvojí inkontinence a potřeba ošetrovatelské péče na plný úvazek.

Konkrétní úroveň náhrady v rozpětí stanoveného tarifu bude ovlivněna:

- (i) stupněm vnímání;
- (ii) očekávanou délkou života;
- (iii) rozsahem fyzických omezení.

Náhrada ve vrchní části stanoveného tarifu bude vhodná jenom v případech značného vlivu na smysly a vážných fyzických omezení.

V případech, kdy se poškozená osoba dostala ublížením na zdraví do permanentního vegetativního stavu, nebo v případech, ve kterých nastane její smrt velmi záhy po ublížení na zdraví, přičemž nemohlo dojít k vjemu tohoto stavu poškozenou osobou, bude nahrazována pouze ztráta „radosti ze života“ a náhrada bude vyměřena značně pod úrovní stanoveného tarifu.¹⁶⁶

Guidelines, na rozdíl od metodiky, neobsahují propracovaný postup pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví spočívajícím ve vzniku více zdravotních dopadů, resp. zdravotních dopadů postihujících více orgánů nebo částí těla poškozené osoby. Ve vztahu k takovýmto případům odkazují na rozhodnutí v případě Sadler v. Filipiak [2011] EWCA Civ 1728, podle kterého je pouze na úvaze soudu, jestli výše peněžité náhrady vypočtená jako součet výše náhrad pokrývajících jednotlivé zdravotní dopady odpovídá celkovému vlivu, který mělo ublížení na zdraví na kvalitu života poškozeného, popřípadě jestli naopak v jejím rámci nedochází k dvojitmu započtení odčiňovaných škodlivých následků, přičemž ji může (a zpravidla

¹⁶⁶ BURNETT, Ian, Duncan; CARSON, Peter; MCKECHNIE, Stuart aj. *Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases*. 12th ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 6.

tak i učiní) na základě takovéto úvahy upravit.¹⁶⁷

Z výše uvedeného příkladu závažného poškození mozku je zřejmé, že i *guidelines* se, podobně jako metodika (zejména v části upravující stanovení výše peněžité náhrady odčínající vytrpěné bolesti), opírají o medicínskou terminologii, poznatky a klasifikaci zdravotních dopadů ublížení na zdraví. Rozdíl lze ale spatřovat ve způsobu, jakým jsou do nich medicínská kritéria zapracována, a s tím související komplexností a proporcionalitou klasifikace zdravotních dopadů ublížení na zdraví a jim přisuzovaných peněžitých náhrad. Na rozdíl od metodiky, vytvořené takřka preemptivně na komplexním medicínském základu, jsou totiž *guidelines* tvořeny toliko postupnou abstrakcí relevantních soudních rozhodnutí v případech ublížení na zdraví založených mezi jiným i na znaleckých posudcích (*expert medical evidence*). Domnívám se, že takovýmto inkrementálním postupem nemůže být nikdy dosažen stupeň komplexnosti a proporcionality, který je vlastní prospektivně vytvořené metodice.

5.2.5 Prozřetelnost Nejvyššího soudu, metodika a *guidelines*

Jsem toho názoru, že z rozboru platné a účinné české občanskoprávní a anglické *common law* úpravy a praxe náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví v podkapitolách 3.2 a 5.2 výše lze vyvodit několik závěrů ve vztahu k vhodnosti vytvoření a aplikace metodiky v kontextu NOZ.

Vývoj způsobu stanovení výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví v anglickém právu, který postupně vyústil ve standardizaci přiznávaných náhrad prostřednictvím tarifů dovozených z relevantních soudních rozhodnutí a následné vytvoření *guidelines*, jakožto základního referenčního rámce tyto rozhodnutí abstrahujícího, podle mého názoru výstižně poukazuje na praktické nedostatky obecně vymezené zásady plné kompenzace, resp. zásad slušnosti nebo spravedlivé a rozumné kompenzace (*fair and reasonable compensation*) nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, má-li být zároveň naplňován požadavek legitimního očekávání ve smyslu § 13 NOZ.

Ve světle výše uvedeného považuji vytvoření a aplikaci metodiky za vhodně zvolené preemptivní řešení, které umožní české právní praxi konzistentní

¹⁶⁷ BURNETT, Ian, Duncan; CARSON, Peter; MCKECHNIE, Stuart aj. *Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases*. 12th ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. xiv.

a proporcionalní odčínování nemajetkové újmy při ublížení na zdraví již od počátku aplikace NOZ, aniž by musela překonávat relativní právní nejistotu po dobu tvorby standardizované výše peněžitých náhrad soudní praxí tak, jako tomu bylo v anglickém *common law*.

Ve srovnání s retrospektivně a inkrementálně tvořenými *guidelines* má metodika, tak jak byla vytvořena, podle mého názoru celou řadu předností.

Domnívám se totiž, že v situaci, ve které by jinak bylo zřejmě jenom otázkou času, kdy dojde k vytvoření alespoň základního referenčního rámce pro stanovování výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, abstrahovaného z postupně vznikající judikatury, bylo vhodnější takovýto rámec vytvořit prospektivně, na komplexním odborném základu tak, jak tomu bylo v případě metodiky.

Její komplexnost, na kterou lze důvodně usuzovat z odborného podkladu v podobě příspěvku odborných lékařských společností ke stanovení bodového ohodnocení vytrpěných bolestí a využití upravené MKF pro potřeby hodnocení ztráty společenského uplatnění, totiž dává metodice značnou argumentační sílu, která je nevyhnutelná má-li se na jejím základě vytvořit konzistentní systém náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví. *Guidelines* totiž takovouto komplexnost, z povahy způsobu jejich vzniku, zjevně postrádají, a tudíž podle mého názoru disponují menší argumentační silou.

Navíc, jelikož je stanovování výše náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví v metodice navázáno na statistický údaj jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, ve kterém vznikl nárok na odčinění vytrpěných bolestí nebo ztráty společenského uplatnění, není potřeba metodiku pravidelně obměňovat toliko z důvodu zohlednění měnící se cenové hladiny, tak jak je tomu v případě *guidelines*.

V neposlední řadě je také nutné si uvědomit, že metodika ani *guidelines* nejsou právně závazné. Podobně jako tomu je v anglickém *common law* týkajícím se náhrady újmy při ublížení na zdraví, i obecné soudy v České republice se mohou odchýlit od metodiky, resp. případné judikatury vytvořené na jejím základě v případě změny vzájemných proporcí zdravotních dopadů ublížení na zdraví, například z důvodu medicínského pokroku, vysvětlí-li takovéto důvody přesvědčivě v odůvodnění

příslušného rozhodnutí, tak jak to po nich požaduje zásada legitimního očekávání ve smyslu ustanovení § 13 NOZ, což se může následně promítnout i do metodiky samotné v rámci jejího postupného zdokonalování.

Mám-li pak k metodice jisté výhrady, spočívají zejména v komerčním aspektu specializovaných kursů a webového rozhraní. Hlásí-li se totiž Nejvyšší soud k metodice jakožto (alespoň *de facto*) doporučenému materiálu pro postup při stanovování výše peněžité náhrady odčítající vytrpěné bolesti a ztížení společenského uplatnění ve smyslu § 2958 NOZ, nepovažuji za vhodné, aby bylo dokazování v občanském soudním řízení činěno fakticky závislým na takovýchto zpoplatněných službách.

5.3 Majetková újma

Jak už bylo nastíněno v podkapitole 5.1 této práce, při náhradě majetkové újmy při ublížení na zdraví (*pecuniary loss*) rozlišuje anglické právo mezi majetkovou újmou vzniklou poškozenému v důsledku ublížení na zdraví před zahájením soudního řízení nebo v jeho průběhu, která je nahrazována v rámci tzv. speciálních náhrad (*special damages*), a majetkovou újmou, o které se předpokládá, že by měla poškozenému v důsledku ublížení na zdraví vzniknout po skončení soudního řízení v budoucnosti, která je nahrazována v rámci kategorie tzv. obecných náhrad (*general damages*).¹⁶⁸

Stejně jako tomu je v případě náhrady nemajetkové újmy, i náhrada majetkové újmy způsobené ublížením na zdraví je v anglickém právu nahrazována podle zásady plné kompenzace (*full compensation*).¹⁶⁹

5.3.1 Rozsah náhrady

Náhrada majetkové újmy způsobené ublížením na zdraví zahrnuje v anglickém právu, podobně jako tomu je v ustanoveních § 2960 a § 2962-2964 NOZ, zejména ztrátu na výdělku, ztrátu na důchodu a náklady vynaložené na péči o poškozenou osobu,

¹⁶⁸ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 564-565.

¹⁶⁹ HARRIS, Donald; CAMPBELL, David; HALSON, Roger. *Remedies in contract and tort*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2006. s. 338.

její zdraví a domácnost.¹⁷⁰ Bližší vymezení nahrazované majetkové újmy je posléze dovozováno z jednotlivých relevantních případů v rámci *common law*.

5.3.2 Způsob náhrady

Veškerá majetková újma způsobená ublížením na zdraví je v anglickém právu tradičně nahrazována (společně s újmou nemajetkovou) ve formě jednotného odbytného (*lump sum*).¹⁷¹ Náhrada majetkové újmy vzniklé poškozené osobě v důsledku ublížení na zdraví před zahájením soudního řízení nebo v jeho průběhu ve formě odbytného (*lump sum*) v anglickém právu větší potíže nečiní.

Za účelem náhrady jednotlivých nároků v rámci majetkové újmy, o které se předpokládá, že by měla poškozenému v důsledku ublížení na zdraví vzniknout po skončení soudního řízení v budoucnosti pak byl vytvořen relativně složitý výpočet, který by měl vést k jejich plné náhradě. Jak ale bylo poznamenáno v rozhodnutí případu *Lim Poh Choo v. Camden and Islington Area Health Authority* [1980] AC 174: „ (...) *jisté je jenom jedno: náhrada se v budoucnosti ukáže příliš vysokou nebo příliš nízkou.*“

¹⁷⁰ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 564-565.

¹⁷¹ HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. s. 561-562.

Závěr

Zatímco právní úpravy náhrady majetkové újmy při ublížení na zdraví se rekodifikace soukromého práva nikterak radikálně nedotkla, uzákonění zásady plné kompenzace, resp. kompenzace založené na zásadách slušnosti a s tím související zrušení bodové vyhlášky přinesla relativně zásadní změnu právní úpravy odčítování nemajetkové újmy při ublížení na zdraví.

Právě z tohoto důvodu se práce zaměřila na rozbor a zhodnocení rekodifikované právní úpravy odčítování nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, a to ve světle její komparace s příslušnou právní úpravou v anglickém *common law*, která vychází, stejně jako ustanovení § 2958 NOZ, ze zásady plné kompenzace (*full compensation*), tradičně interpretované ve smyslu požadavku spravedlivé a rozumné kompenzace (*fair and reasonable compensation*), který lze z titulu jeho účelu považovat za obdobu zásad slušnosti.

Uzákoněním zásady plné kompenzace nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, resp. její kompenzace založené na zásadách slušnosti se české soudní praxi dostalo nelehkého úkolu spočívajícího v jejích interpretaci a následné aplikaci způsobem, který by i přes absenci objektivizačního referenčního rámce obtížně kvantifikovatelné nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, dříve obsaženého ve zrušené bodové vyhlášce, zachoval vyvážený poměr mezi naplňováním oněch obecně vymezených zásad, při zohlednění všech důležitých a rozhodných aspektů každého posuzovaného případu na straně jedné a zachováváním zásady legitimního očekávání ve smyslu ustanovení § 13 NOZ na straně druhé. Jelikož by bylo vytvoření nového referenčního rámce pro odčítování nemajetkové újmy při ublížení na zdraví cestou zobecnění relevantní judikatury možné toliko s odstupem několika let od nabytí účinnosti NOZ, občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu vzalo, mezi jiným i ve snaze předejít relativní právní nejistotě v takovémto mezidobí, usnesením na vědomí metodiku, dle které by mohla soudní praxe postupovat již od samého počátku aplikace § 2958 NOZ.

Ve světle historického vývoje způsobu stanovování výše peněžité náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví v anglickém *common law*, jakož i prostřednictvím komparace metodiky s *guidelines* dochází práce k závěru, že ve výše

popsané situaci představovalo vytvoření prospektivní, na komplexním odborném medicínském základu vystavěné metodiky vhodně zvolené preemptivní řešení, které soudní praxi z titulu svého právně nezávazného charakteru nijak neomezuje při případné aberaci, změní-li se například vzájemné proporce jednotlivých zdravotních dopadů ublížení na zdraví a soud své rozhodnutí náležitě odůvodní v souladu se zásadou legitimního očekávání ve smyslu ustanovení § 13 NOZ. Takto vytvořenou metodiku zároveň práce nevnímá zcela nekriticky, když jí vyčítá komerční aspekt specializovaných kursů a webového rozhraní. Faktické podmiňování dokazování v občanském soudním řízení zpoplatněnými službami komerčního charakteru se totiž jeví jako nevhodné, hlásí-li se Nejvyšší soud k metodice jakožto (alespoň *de facto*) doporučenému materiálu pro postup při stanovování výše peněžité náhrady odčínující vytrpěné bolesti a ztížení společenského uplatnění ve smyslu § 2958 NOZ.

Kromě výše uvedeného se práce zabývala také vymezením a komparací obecných předpokladů vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody a odpovědnosti z *tort of negligence*, jakožto hlavního prostředku náhrady újmy při ublížení na zdraví v anglickém *common law*. Bližší pozornost byla věnována problematice příčinné souvislosti, mezi jiným i v kontextu medicínskoprávních sporů. Obě úpravy, česká i anglická, vycházejí při posuzování právně relevantní příčinné souvislosti ze stejných, právní vědou a soudní praxí dovozených, teorií podmínky a adekvátnosti, resp. adekvátního kauzálního nexu. Základní rozdíl, projevující se zejména v medicínskoprávním kontextu, spočívá v odlišném důkazním standardu. Zatímco dlouhodobě konstantní judikatura českých soudů vyžaduje, obecně vzato, prokázání příčinné souvislosti v míře přesvědčivosti důkazu blížící se praktické jistotě, *common law* týkající se *tort of negligence* se spokojí s důkazním standardem na úrovni převažující pravděpodobnosti. V této souvislosti práce registruje relativně nedávný průlom v judikatuře Nejvyššího soudu spočívající ve snížení vyžadované míry přesvědčivosti důkazu v medicínskoprávních sporech na úroveň 70 % – 80 %. Argumentuje však, že i když lze tento posun považovat za správný krok směrem k posílení právní jistoty žalobců, kteří by už do budoucna neměli být odkázáni na uvážení soudu, zdali bude v konkrétním případě takovéto snížení důkazního standardu aplikovat nepřímo, prostřednictvím extenzivního využití procesního principu volného hodnocení důkazů, bylo by bývalo vhodnější vyžadovanou míru přesvědčivosti důkazu

v medicínskoprávních sporech snížit až na úroveň převažující pravděpodobnosti v pravém, resp. užším slova smyslu, tedy na úroveň více než 50 %, tak jak tomu je v *common law* týkajícím se *tort of negligence*. Důkazní standard převažující pravděpodobnosti totiž na rozdíl od vyžadované míry přesvědčivosti důkazu na úrovni 70 % – 80 % nevyžaduje složité a v medicínskoprávním kontextu reálně jenom stěží exaktně proveditelné vyčíslení pravděpodobnosti, jelikož k jeho dosažení postačí úvaha, zdali je pravděpodobnější než ne, že by vzniklá újma bez uvažované právně relevantní příčiny nastala.

Seznam použitých zkratk

bodová vyhláška	Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů
DCFR	<i>Draft Common Frame of Reference</i>
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
práce	Diplomová práce
metodika	Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)
PETL	<i>Principles of European Tort Law</i>
MKF	Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví
ZoZS	Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů
ZoSZS	Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů
webové rozhraní	Webového rozhraní „Nemajetková újma na zdraví“
specializovaný kurs	Specializovaný kurs prováděný 1. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy v Praze ve spolupráci se Společností medicínského práva

Seznam použité literatury a jiných citovaných zdrojů

Seznam použité literatury a elektronických zdrojů

BURNETT, Ian, Duncan; CARSON, Peter; MCKECHNIE, Stuart aj. *Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases*. 12th ed. New York: Oxford University Press, 2013. xiv, 90 s. ISBN 978-0-19-968782-4.

...

CANE, Peter. *Atiyah's accidents, compensation and the law*. 8th ed. New York: Cambridge University Press, 2013. xxxiv, 508 s. ISBN 978-1-107-63632-3.

...

Český statistický úřad/ČSU [online]. 2015 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW:<<https://www.czso.cz>>.

...

Český statistický úřad. *Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z WWW:<<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>>.

...

Draft Common Frame of Reference [online]. 2009 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW:<http://webh01.ua.ac.be/storme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf>.

...

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 429 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

...

HARRIS, Donald; CAMPBELL, David; HALSON, Roger. *Remedies in contract and tort*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2006. xlviii, 634 s. ISBN 0-521-60605-5.

...

HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 211 s. ISBN 978-80-7357-643-1.

...

HORSEY, Kirsty; RACKLEY, Erika. *Tort law*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. lvi, 618 s. ISBN 978-0-19-966189-3.

...

HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. xxvi, 2046 s. (Velké komentáře). ISBN 978-80-7400-287-8.

...

JACKSON, Emily. *Medical law: text, cases, and materials*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013. xxxii, 990 s. ISBN 978-0-19-969360-3.

...

Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku [online]. 2013 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z WWW:<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

...

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku) [online]. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z WWW:<http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika>.

...

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

...

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): B. Přehled bolesti (sazby bodového hodnocení) [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/72908973.pdf/B%20-%20Přehled%20bolesti%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/72908973.pdf/B%20-%20Přehled%20bolesti%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

...

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): C. Aktivity a Participace - Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (Světová zdravotnická organizace WHO) [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

...

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): D. Technická část [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW:<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/59852789.pdf/D.%20Technická%20část.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/59852789.pdf/D.%20Technická%20část.pdf)>.

...

Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví [online]. 2008 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z WWW:<http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf>.

...

MYKISKA, Martin. Náhrada škody újmy na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku - krok kupředu nebo zpět? *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 22, s. 826-830. ISSN 1210-6410.

...

Nejvyšší soud: Metodika k § 2958 o.z. [online]. 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW:<http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika>.

...

Nemajetková újma na zdraví [online]. 2014 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z WWW:<<http://www.ztizeni.cz>>.

...

OGUS, A.I. Damages for lost amenities: for a foot, a feeling or a function? *Modern law review*. 1972, roč. 35, č. 1, s. 1-17. Dostupné také z WWW:<<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2230.1972.tb01315.x/pdf>>.

...

Principles of European Tort Law [online]. 2011 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW:<<http://www.egtl.org/Principles/>>.

...

ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 215 s. ISBN 978-80-7380-496-1.

...

ŠVESTKA, Jiří; DVORŽÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 550 s. ISBN 978-80-7357-466-6.

...

ŠVESTKA, Jiří; DVORŽÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI (§ 2521 až 3081)*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. xxxvi, 1479 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Kodex. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-630-3.

...

TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Kolikrát ještě budeme diskutovat kolik za lidské utrpení? *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 3, s. 99-101. ISSN 1210-6410.

...

VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. 1.vyd. Praha: Leges, 2014. 240 s. Praktik. ISBN 978-80-7502-045-1.

Judikatura soudů České republiky

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. III. ÚS 2253/13

Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 132/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 1990, sp. zn. 1 Cz 59/90 (R 21/1992)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2126/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1628/13

Judikatura soudů Anglie

Gregg v. Scott [2005] UKHL 2

Caparo Industries plc v. Dickman [1990] 2 AC 605
Nettleship v. Weston [1971] 2 QB 691
Smith v. Leech Brain & Co Ltd [1962] 2 QB 405
Heil v. Rankin [2001] QB 272
Ward v. James [1966] 1 Q.B. 273
Sadler v. Filipiak [2011] EWCA Civ 1728
Lim Poh Choo v. Camden and Islington Area Health Authority [1980] AC 174
Phillips v. L.S.W. Ry. (1879) 4 Q.B.D. 406
Wise v. Kaye [1962] 1 Q.B. 638
H West & Sons v. Sheppard [1964] AC 326
Fletcher v. Autocar & Transporters Ltd. [1968] 2 Q.B. 322
Bolam v. Friern Hospital Management Committee [1957] 1 WLR 582
Orchard v. Lee [2009] EWCA Civ 295
Weld-Blundell v. Stephens [1920] AC 956
Home Office v. Dorset Yacht Co Ltd [1970] AC 1004

Právní předpisy České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny
základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon
o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších
předpisů
Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve
znění pozdějších předpisů

Právní předpisy Anglie

Administration of Justice Act 1982

Abstrakt

Náhrada újmy při ublížení na zdraví

Diplomová práce se zaměřuje na rozbor a zhodnocení rekodifikované právní úpravy odčítování nemajetkové újmy při ublížení na zdraví ve světle její komparace s příslušnou právní úpravou v anglickém *common law*.

Na pozadí historického vývoje způsobu stanovování výše peněžité náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví v anglickém *common law*, jakož i prostřednictvím komparace Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku) s *Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases* pak zejména dochází k pozitivnímu závěru ve vztahu k vytvoření a aplikaci výše uvedené metodiky, jež hodnotí jako vhodně zvolené preemptivní řešení, které umožní české právní praxi konzistentní a proporcionalní odčítování nemajetkové újmy při ublížení na zdraví již od počátku aplikace zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, aniž by musela překonávat relativní právní nejistotu po dobu tvorby standardizované výše peněžitých náhrad soudní praxí tak, jako tomu bylo v anglickém *common law*.

V rámci vymezení obecných předpokladů vzniku občanskoprávní povinnosti k náhradě škody a jejich komparace s obecnými předpoklady vzniku odpovědnosti z *tort of negligence*, který je v anglickém *common law* hlavním prostředkem náhrady újmy při ublížení na zdraví, je v diplomové práci věnována bližší pozornost problematice příčinné souvislosti, mezi jiným i v kontextu medicínskoprávních sporů.

V této souvislosti se pak diplomová práce zabývá zejména rozdílným důkazním standardem, dosažení kterého je v české judikatuře a anglickém *common law* vyžadováno, má-li být v konkrétním případě prokázána existence vztahu právně relevantní příčinné souvislosti, přičemž neopomijí ani relativně nedávný průlom ustálené judikatury českých soudů v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2014 (sp. zn. 25 Cdo 1628/13) spočívající ve snížení vyžadované míry přesvědčivosti důkazu v medicínskoprávních sporech na úroveň 70 % – 80 %.

Abstract

Damages for personal injury

The diploma thesis focuses on the analysis and evaluation of the recodified legal regulation on damages for non-pecuniary loss arising from personal injury in the light of its comparison with the relevant English common law.

On the background of the historical evolution of the method for assessing the amount of damages for non-pecuniary loss arising from personal injury, as well as through the comparison of *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy při ublížení na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)* with Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases, the diploma thesis arrives at a conclusion in favour of the development and application of the former, which it deems to have been a suitably chosen pre-emptive measure that would allow Czech legal practice to approach damages for non-pecuniary loss arising from personal injury in a consistent and proportionate fashion right from the moment of the coming into effect of Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code, without having to overcome a period of relative legal uncertainty, during which standardised amounts of damages would have been developed through judicial practice, as was the case in the English common law.

As regards the characterisation of the essential elements of the civil law duty to compensate damage and their comparison with the essential elements of liability in the tort of negligence, which is the primary vehicle for personal injury claims in the English common law, the diploma thesis focuses rather more closely on causation, especially within the context of medical malpractice claims.

In this respect, the diploma thesis mainly examines the different standard of proof that is required by the Czech judicial practice and by the English common law, which needs to be met in order to prove the existence of a relevant causal link in a particular case, with respect to which it does not fail to mention a rather recent breakthrough within the Czech judicial practice made in the decision of the Supreme Court of the Czech Republic from 31 July 2014 (sp. zn. 25 Cdo 1628/13), which consists in lowering the required standard of proof in medical malpractice claims to the level of 70 % – 80 %.

Klíčová slova

Ublížení na zdraví

Nemajetková újma

Metodika Nejvyššího soudu

Key words

Personal injury

Non-pecuniary loss

Methodology of the Supreme Court